

UNA BÍBLIA CATALANA: BUB, MS. 762

JAUME DE PUIG

Resum

En aquest article s'estudia el manuscrit 762 de la Biblioteca Universitària de Barcelona (BUB), del segle XV, procedent del convent dels Caputxins de Barcelona. A més de descriure detalladament el contingut del manuscrit, llibre per llibre, amb identificació dels pròlegs corresponents, l'autor descriu i estudia els dos programes iconogràfics que el decoren amb orles, lletres inicials, medallons i miniatures diverses.

Paraules clau

Manuscrit núm. 762 de la BUB, caputxins de Barcelona, segle XV, *Genealogies* de Pere de Poitiers, sant Jeroni, Bíblia, miniatura.

Abstract

The aim of this paper is to examine the manuscript 762 from the University of Barcelona Library (BUB). This 15th century manuscript came from the Capuchin convent of Barcelona. It is offered a detailed description of the contents of the manuscript, book by book, with an analysis of the prologues, and the description and study of the two iconographical programmes which consists of borders, capital letters, medallions and several miniatures.

Keywords

Manuscript n. 762 (BUB), Capuchins of Barcelona, 15th century, Genealogies by Pere de Poitiers, Saint Jerome, Bible, miniature.

Presentem en aquest treball el resultat d'un estudi sobre un manuscrit bíblic català il·luminat, conservat actualment a la BU de Barcelona. Aquest treball ha estat dut a terme paral·lelament a un estudi sistemàtic dels exemplars manuscrits de la Bíblia que avui hi ha a Catalunya, del qual es publicarà ben tost la part referent als exemplars gironins.

Per sort, darrerament s'han divulgat estudis i imatges de les dues bibles catalanes més antigues conegudes: la de Ripoll i la de Sant Pere de Roda. És un bon punt de partida, i per això ha semblat oportú prosseguir l'enquesta, amb l'esperança que aquesta pugui ésser continuada un dia a biblioteques estrangeres.

La nostra intenció no és pas limitar-nos als exemplars copiats a Catalunya. La Bíblia, com a fenomen librari, no té territori; millor dit, el seu territori és

el món. És lògic, doncs, que hagin arribat a Catalunya bíblies confeccionades en altres bandes. És lògic i en algun cas, com ara el de la Bíblia bolonyesa conservada a l'ACG, ms. 6, ha estat una sort immensa –a causa de la seva decoració egrègia– que hagi acabat a Girona. D'altra banda, la història de la còpia de la Bíblia té episodis molt variats, tant des del punt de vista textual com del de la decoració i del format: hi ha bíblies medievals de butxaca...

Per tot això, creiem que cal una enquesta a fons, descriure tot el que hi ha, apreciar la varietat i la singularitat de cada exemplar abans de llançar-se a síntesis perilloses. En un segon moment ja es trauran les conclusions i, potser, s'arribarà a saber amb precisió si la Bíblia a Catalunya es va divulgar molt o poc, si han subsistit molts o pocs manuscrits bíblics, si la Bíblia sempre va ser copiada a tot arreu o si determinats tallers –de l'estranger– van assolir nivells de producció industrial, amb el resultat d'arraconar tallers més modestos, etc.

Començarem, doncs, avisant el lector que en aquest treball emprem les sigles següents:

SIGLES

ALAND = Kurt ALAND, *Synopsis quattuor Evangeliorum locis parallelis evangeliorum apochryphorum et patrum adhibitibus. Editio secunda*, Stuttgart, Württembergische Bibelanstalt 1964, 590 pàg.

BS Pii XI, Pii XII, Pauli VI, Iohannis Pauli II = *Biblia Sacra iuxta latinam vulgatam versionem ad codicum fidem iussu Pii PP. XI cura et studio monachorum sancti Benedicti commissionis pontificiae a Pio PP. X institutae sodalium, praeside Aidano GASQUET S. R. E. Cardinale*, 18 vol., Romae, Typis polyglottis vaticanis MDCCCXXVI-MDCCCXCV (1926-1995).

BERGER = S. BERGER, *Les Préfaces joints aux livres de la bible dans les manuscrits de la Vulgate*, dins "Académie des Inscriptions et Belles Lettres", I. série, tome XI, 2. partie, (1902).

BRIQUET = BRIQUET = Ch. M. BRIQUET, *Les filigranes. Dictionnaire historique des marques du papier dès leur apparition vers 1282 jusqu'en 1600*, 4 vol., Leipzig 1923.

CORSSEN = P. CORSSSEN, *Monarchianische Prologen zu den vier Evangelien*, Leipzig 1896.

DELISLE = Léopold DELISLE, *Le Cabinet des Manuscrits de la Bibliothèque Impériale*, 3 vol. + 1 volum de planxes, París 1868-1881.

ex. = exeunte.

in. = ineunte.

MIQUEL I ROSELL = Francisco MIQUEL ROSELL, *Inventario general de Manuscritos de la Biblioteca Universitaria de Barcelona. I. 1 a 500*, Madrid 1958, 632 pàg.

Préfaces = Dom DE BRUYNE, *Préfaces de la Bible Latine*, Namur 1920.

RB = F. STEGMÜLLER, *Repertorium Biblicum Medii Aevi*

Sommaires = Dom DE BRUYNE, *Sommaires, divisions et rubriques de la Bible latine*, Namur 1914.

WORDSWORTH = Iohannes WORDSWORTH – Henrico Iuliano WHITE, *Novum Testamentum Domini nostri Iesu Christi latine secundum editionem sancti Hieronymi. Pars Prior – Quattuor Evangelia*, Oxonii, e Typographeo Clarendoniano M DCCC LXXXIX – M DCCC XCVIII, 779 pàg.; *Pars Secunda – Epistulae Paulinae*, Oxonii, e Typographeo Clarendoniano M DCCCC XIII – M DCCCC XLI, 765 pàg.; *Pars Tertia - Actus Apostolorum – Epistulae Canonicae Apocalypsis Johannis*, Oxonii, e Typographeo Clarendoniano M DCCCC LIV, 596 pàg.

ZARCO CUEVAS = Fr. Julián ZARCO CUEVAS, *Catálogo de los manuscritos Catalanes, Valencianos, Gallegos y Portugueses de la Biblioteca de El Escorial*, Madrid 1932, 164 pàg.

I. ENQUADERNACIÓ

El ms. és guardat dins una capsula de cartró de color gris clar per fora i de color blanc per dins, de 310 × 405 mm. Al llom de la dita capsula hi figura la signatura actual del ms: "MS -...".

1. Cobertes

a) Mides de superfície i gruix: 275 × 385 × 125.

b) Material: ànima de post, recoberta de pell de color marró fosc, gofrada en sec.

d) Elements decoratius: enquadernació mudèjar. En totes dues tapes, resseguint els cantells, tres bordons i mitges canyes, sanefa i tres bordons més i mitges canyes. A l'interior de l'espai definit per aquests elements, un rectangle exactament igual que l'anterior –bordons i mitges canyes, sanefa i bordons i mitges canyes–, de dimensions més reduïdes, amb florons als angles exteriors i als interiors. Dins aquest rectangle interior, creu composta al pal vertical per quatre florons i a l'horitzontal per dos.

2. Llom restaurat, de pell nova.

a) Tipus, tècnica i nombre de relligadures: els plecs són cosits entre ells i directament a les tapes mitjançant cinc nervis interns que en treuen tants d'altres externs.

b) Descripció de les seccions: 1), 3) - 6) buides; 2) En lletres majúscules romanes daurades, títol: "BIBLIA | SACRA".

3. Altres elements:

a) Folis de protecció i de guarda: II + II, de paper de fil, sense filigrana discernible, tots nous, posats en el moment de la darrera restauració (*ante* 1958). Al foli de guarda inicial IIr, dues signatures antigues, escrites en llapis, la primera de les quals, "I - 1 - 13", en trepitja una altra de mig esborrada: "XXT - 4 - 40".

c) Cobertes (folres) de paper d'aigües de colors blanc, verd i rosa esblaimat. El mateix paper recobreix el foli inicial de guarda Ir i el foli final de guarda IIv.

d) Talls sense particularitats.

e) Capçalera i doble capçada a dalt i a baix.

f) Queix de la pell original, empeltada en la pell nova del llom.

g) Llavis de la pell original, fatigada.

4. Conclusió. Data: segle XVex., restaurada el s. XX.

II. COS DEL VOLUM

1. Composició material: manuscrit homogeni.

2. Matèria: vitel·la.

4. Folis: II + 476 + II.

5. Dimensions: 270 × 370 × 115.

6. Plecs: 1) Plec de 4 × 2, folis 1-8, amb reclam: "Sed".

2) Plec de 6 × 2, folis 11-20, amb reclam: "ambo".

3) Plec de 6 × 2, folis 21-32, amb reclam: "...".

4) Plec de 6 × 2, folis 33-44, amb reclam: "sapiencia".

5) Plec de 6 × 2, folis 45-56, amb reclam: "Et famili-".

6) Plec de 6 × 2, folis 57-68, amb reclam: "et de bobus".

7) Plec de 6 × 2, folis 69-80, amb reclam: "-dione".

8) Plec de 6 × 2, folis 81-92, amb reclam: "decem".

- 9) Plec de 6 × 2, folis 93-104, amb reclam: “consulere”.
- 10) Plec de 6 × 2, folis 105-116, amb reclam: “Qui respondit”.
- 11) Plec de 6 × 2, folis 117-128, amb reclam: “dierum”.
- 12) Plec de 6 × 2, folis 129-140, amb reclam: “ascendissent”.
- 13) Plec de 6 × 2, folis 141-152, amb reclam: “Exempla”.
- 14) Plec de 6 × 2, folis 153-164, amb reclam: “in domo”.
- 15) Plec de 6 × 2, folis 165-176, amb reclam: “Scire”.
- 16) Plec de 6 × 2, folis 177-188, amb reclam: “Aman”.
- 17) Plec de 6 × 2, folis 198-200, amb reclam: “Meam”.
- 18) Plec de 6 × 2, folis 201-212, amb reclam: “benedictus”.
- 19) Plec de 6 × 2, folis 213-224, amb reclam: “Odiosus”.
- 20) Plec de 6 × 2, folis 225-236, amb reclam: “-uerunt”.
- 21) Plec de 6 × 2, folis 237-248, amb reclam: “Enim”.
- 22) Plec de 6 × 2, folis 249-260, amb reclam: “vniuersa”.
- 23) Plec de 6 × 2, folis 261-272, amb reclam: “In escam”.
- 24) Plec de 6 × 2, folis 273-284, amb reclam: “Audite”.
- 25) Plec de 6 × 2, folis 285-296, amb reclam: “Edificet”.
- 26) Plec de 6 × 2, folis 297-308, amb reclam: “Noluerit”.
- 27) Plec de 6 × 2, folis 309-320, amb reclam: “usque”.
- 28) Plec de 6 × 2, folis 321-332, amb reclam:...”.
- 29) Plec de 6 × 2, folis 333-344, amb reclam: “conuer-”.
- 30) Plec de 6 × 2, folis 345-356, amb reclam: “Seminat”.
- 31) Plec de 6 × 2, folis 357-368, amb reclam: “In stolis”.
- 32) Plec de 6 × 2, folis 369-380, amb reclam: “Dixit”.
- 33) Plec de 6 × 2, folis 381-392, amb reclam: “Inuicem”.
- 34) Plec de 6 × 2, folis 393-404, amb reclam: “Glorientur”.
- 35) Plec de 6 × 2, folis 405-416, amb reclam: “Illos”.
- 36) Plec de 6 × 2, folis 417-428, amb reclam: “Aqua”.
- 37) Plec de 6 × 2, folis 429-440, amb reclam: “Anum”.
- 39) Plec de 6 × 2, folis 441-452, amb reclam: “Ezriel”.
- 39) Plec de 6 × 2, folis 453-464, amb reclam: “Neman”.
- 40) Plec de 6 × 2, folis 465-476.

8. Foliació del segle XX, contínua, en llapis i xifres aràbigues, posada a l'angle inferior dret del *recto* dels folis. A l'angle superior dret del *recto* dels folis 1-11 i escadusserament en endavant, foliació moderna en llapis i xifres aràbigues, possiblement de la mateixa mà que l'anterior, que va ser esborrada i substituïda per l'altra.

- 9. Numeració de plecs: no se'n veu rastre.
- 11. Forats: no se'n veuen.
- 12. Sistema de ratllat en tinta rosa. 1111 2222. Primera línia no escrita.

III. CONTINGUT LITERARI

A

1a. Folis 1r-7r. Fol. 1r-v buit.

Fol. 1r-7r. fo. 1r, *inc.*: “Considerans hystorie sacre prolixitatem nec non et difficultatem scolarium quoque circa studium sacre leccionis maxime illius qui in hystorie fundamento uersatur...”.

Fol. 7r, *exp.*: “... Iste mathias loco iude est substitutus super quem cecidit sors cum ipse cum iosep fuit electus inter dies ascensions et pentecostes”.

2a. Identificació de l'autor i obra: PETRUS PICTAVENSIS (Pere de Poitiers, s. XII), *Compendium historiae in genealogia Christi*, conegut amb altres títols com és ara *Arbor historiae biblicae*, *Compendium veteris testamenti*, *Genealogia historiarum*, *Summa historiae Bibliae*, etc.

3a. Altres manuscrits: cfr. RB, IV, 6778. Cal afegir-hi almenys París BNF, ms. lat. 2740, fol. 50-51.

4a. Catàlegs i bibliografia: BERGER, núm. 16; T. AYUSO, *Elementos extrabiblicos de la Vulgata*, dins “Estudios Bíblicos”, II (1943), 152-162; A. DI MAURO, *Un contributo alla mnemotecnica medievale: el compendium historiae in genealogia Christi in una redazione pisana del XIII secolo*, dins “Atti del III congresso di storia della miniatura”, Florència 1992, 453-467; L. ALIDORI, *Il Plut. 20.56 della Laurenziana. Appunti sull'iconografia dei manoscritti della Genealogia di Petrus Pictavensis*, dins “Rivista di storia della miniatura”, 6-7 (2001-2002), 157-170.

1b. Foli 8rab. Fol. 8ra, *inc.*: “Genesis liber I^{MUS} capitula L”.

Fol. 8rb *exp.*: “... Apocalipsis liber capitula XXII. Interpretationes”.

2b. Identificació de l'autor i obra: [*Índex dels llibres bíblics amb expressió del número de capítols que conté cada llibre*].

1c. Folis 8v-9r. Fol. 8v, *inc.*: “(rúbrica) Vetus testamentum (fi de rúbrica). Hic est liber mandatorum dei, Baruc IIII°. Cuilibet recogitanti totius biblie et sacre scripture decursum potest occurere uerbum propositum...”.

Fol. 9v, *exp*: "... Ad quam nos perducatur Christus saluator noster sue benedictae matris precibus, qui cum patre et spiritu sancto est unus uerus deus. Amen".

2c. Identificació de l'autor i obra: ANÒNIM, *Divisio Bibliae*.

3c. Altres manuscrits: Ivrea, Biblioteca Capitolare, ms. 76 (11), s. XIII.

4c. Catàlegs i bibliografia: RB, VI, 9345.

1d. Foli 9v, *inc*: "Disce per hoc scriptum quid sit uel quando legendum...".

lb., *exp*: "... Aduentus proprie sermones uult ysaie. Prophetas bis sex ysaie mox super addes. Post natale sacrum recitat sacra lectio paulum".

2d. Identificació de l'autor i obra: ANÒNIM, *De ordine lectionum Bibliae per annum*.

3d. Altres manuscrits: Uppsala A 172, fol. 128r.

4. Catàlegs i bibliografia: RB, VII, 11399.

Fol. 10 buit.

B

1a. Folis 11r-13v. Foli 11ra, *inc*: "(*rúbrica*) Incipit epistola sancti Jeronimi presbiteri ad Paulinum presbiterum de diuersis diuine scripture libris (*fi de rúbrica*) Frater ambrosius tua mihi munuscula perferens detulit et suauiissimas litteras que a principio amicitiarum ...".

Fol. 13va, *exp*: "... facile contempnit omnia qui se semper cogitat se esse moriturum".

2a. Identificació de l'autor i obra: Sanctus HIERONYMUS, *Epistola 53 [52] ad Paulinum de diuinae historiae libris, c. 1-8*.

3a. Altres manuscrits: BERGER 1; BS Pii XI, I, 2.

4a. Catàlegs i bibliografia: RB 284.

5a. Edició: PL 22, 540-549; *Préfaces* 1; BS Pii XI, I, 3-37.

1b. Folis 13va-14rb. Fol. 13va, *inc*: "(*rúbrica*) Incipit prologus sancti Jeronimi presbiteri in pentateucum (*fi de rúbrica*). (Fol. 13vb) Desiderii mei desideratas accepi epistolas qui quodam presagio futurorum cum daniele sortitus est nomen...".

Fol. 14rb, *exp*: "... quod possim eodem spiritu quo scripti sunt libri in latinum eos transferre sermonem".

2.b Identificació de l'autor i obra: Sanctus HIERONYMUS, *Praefatio in Pentateucum*.

3b. Altres manuscrits: BERGER 2; BS Pii XI, I, 62.

4b. Catàlegs i bibliografia: RB 285.

5b. Edició: PL 28, 177-184; *Préfaces* 7-8; BS Pii XI, I, 63-69.

1c. Fol. 15ra, *inc.*: “(rúbrica) Incipit liber geneleos qui dicitur hebraice bresich (*fi de rúbrica*). IN PRINCIPIO CREAVIT deus celum et terram. Terra autem erat inanis et uacua et tenebre erant super faciem abyssi, et spiritus domini ferebatur super aquas ...”.

Fol. 32rb, *exp.*: “... Mortuus est expletis CX uite annis, et conditus aromatibus repositus est in loculo in egipto (rúbrica) Explicit liber genesis”.

2c. Identificació de l'autor i obra: *Genesis*.

1d. Ib., *inc.*: “(rúbrica) Incipit liber exodus id est helesmoth (*fi de rúbrica*) HEC SUNT nomina filiorum israel qui ingressi sunt egiptum cum iacob singuli cum domibus suis introierunt...”.

Fol. 46vb, *exp.*: “... Nubes quippe domini incubabat per diem tabernaculo et ignis in nocte, uidentibus populis israel per cunctas mansiones suas (rúbrica) Explicit liber Exodus”.

2d. Identificació de l'autor i obra: *Exodus*.

1e. Fol. 46va, *inc.*: “(rúbrica) Incipit liber leuiticus hebraice dicitur Vagetra (*fi de rúbrica*). VOCAUIT AUTEM Moysen et locutus est ei dominus de tabernaculo testimonii dicens: Loquere filiis israel et dices ad eos. Homo qui obtulerit ex uobis hostiam deo de pecoribus...”.

Fol. 56va, *exp.*: “... Si quis mutauerit et quod mutatum est et pro quo mutatum est sanctificabitur domino et non redimetur. Hec sunt precepta que mandauit dominus moysi et ad filios israel in monte synai (rúbrica) Explicit liber leuiticus”.

2e. Identificació de l'autor i obra: *Leuiticus*.

1f. Fol. 56vb, *inc.*: “(rúbrica) Incipit liber numeri quod hebraice dicitur Uaiedaber (*fi de rúbrica*). LOCUTUS est dominus ad moysen in deserto synai in tabernaculo federis prima die mensis secundi anno altero egressionis eorum ex egipto dicens...”.

Fol. 70vb, *exp.*: “... dominus per manum moysi ad filios israel in campestribus moab super iordanem contra iericho”.

2f. Identificació de l'autor i obra: *Numeri*.

1g. 1b, *inc.*: “(rúbrica) Hic Incipit liber Adabarim qui deuteronomius vocatur (*fi de rúbrica*). HEC SUNT verba que locutus est moyses ad omnem israel trans iordanem in solitudine campestri contra mare rubrum inter pharan et tophel et laban et asseroth ubi auri est plurimum...”.

Fol. 83rb, *exp.*: “... omnibus seruis eius uniuerseque terre illius et cunctam manum robustam magnaue mirabilia que fecit moyses coram uniuerso israel (*rúbrica*) Explicit liber Deuteronomii”.

2g. Identificació de l'autor i obra: *Deuteronomius*.

C

1a. Fol. 83rb, *inc.*: “(rúbrica) Incipit prologus in libro iosue (*fi de rúbrica*). Tandem finito pentateuco moysi uelut grandi fenore liberati ad ihesum filium naue manum mittimus...”.

Fol. 83va, *exp.*: “... et nos ad patriam festinantes mortiferos syrenarum cantus surda debeamus aure transire (*rúbrica*) Explicit prologus”.

2a. Identificació de l'autor i obra: Sanctus HIERONYMUS, *Prologus in librum Iosue ben Nun*.

3a. Altres manuscrits: BERGER 22; BB Pii XI, IV, 2.

4a. Catàlegs i bibliografia: RB 311.

5a. Edició: PL 28, 503-506; Préfaces 22-23; BS Pii XI, IV, 3-8.

1b. Fol. 83v, *inc.*: “(rúbrica) Incipit liber iosue (*fi de rúbrica*). ET FACTUM est post mortem moysi serui dei¹ loqueretur dominus ad iosue filium nun ministrum moysi et diceret ei...”.

Fol. 91va, *exp.*: “... Eleazar quoque filius aaron sacerdotis mortuus est; et sepelierunt eum in gabaa finees filii eius que data est ei in monte effraym (*rúbrica*) Explicit liber iosue”.

1b. Identificació de l'autor i obra: *Iosue*.

1c. 1b., *inc.*: “(rúbrica) Incipit liber iudicum (*fi de rúbrica*. Fol. 91vb) POST MORTEM iosue consuluerunt filii israel dominum dicentes. Quis ascendet ante nos contra chananeum et erit dux belli? Dixitque dominus: ludas ascendet...”.

¹ Després del mot *dei* hi ha signes d'introducció d'un mot omès (*ut*), que finalment no ha estat afegit.

Fol. 100rb, *exp.*: "... In diebus illis non erat rex in israel, sed unusquisque quod sibi rectum uidebatur hoc faciebat (*rúbrica*) Explicit liber septimi (*sic*) id est iudicum. Habet uersus Mille DCCL".

2c. Identificació de l'autor i obra: *Liber Iudicum*.

1d. *Ib., inc.*: "(*rúbrica*) Incipit liber Ruth (*fi de rúbrica*). IN DIEBUS unius iudicis² quando iudices preerant facta est fames in terra...".

Fol. 101va, *exp.*: "... Booz genuit obez. Obez genuit ysai. Ysai genuit dauid regem. (*rúbrica*) Explicit liber Ruth".

2d. Identificació de l'autor i obra: *Ruth*.

D

1a. *Ib., inc.*: "(*rúbrica*) Incipit prohemium sancti presbiteri (*sic*) in primo libro Regum (*fi de rúbrica*). VIGINTI et duas litteras esse apud hebreos syrorum quoque linguam³ et chaldeorum testatur...".

Fol. 76rb, *exp.*: "... Posui ori meo custodiam cum consisteret peccator aduersum me. Obmutui et humiliatus sum et silui a bonis. (*rúbrica*) Explicit prologus sancti Jeronimi presbiteri".

2a. Identificació de l'autor i obra: Sanctus HIERONYMUS, *Prologus [galeatus] in libros regum*.

3a. Altres manuscrits: BERGER 30; BS Pii XII, V, 2.

4ra. Catàlegs i bibliografia: RB 323.

5a. Edició: PL 28, 591-604; *Préfaces* 24-26; BS Pii XII, V, 3-11.

1b. Fol. 101v, *inc.*: "(*rúbrica*) Incipit primus liber regum (*fi de rúbrica*). FUIT UIR UNUS de ramathaim sophim de monte effraim et nomen eius helchana filius ieroboam...".

Fol. 114ra, *exp.*: "... Et tulerunt ossa eorum et sepelierunt in nemore iabes, et ieunauerunt septem diebus (*rúbrica*) Explicit samuel, id est, regum liber primus".

2b. Identificació de l'autor i obra: *Samuhel I*.

² Els mots *unius iudicis* són afegits al marge dret.

³ *Litt m expunc*

1c. lb., *inc.*: “(rúbrica) Incipit regum liber llus (*fi de rúbrica*). FACTUM EST autem postquam mortuus est saul ut dauid reuerteretur a sede amalech et maneret in sichelech dies duos...”.

Fol. 123rb, *exp.*: “... Et obtulit holocausta et pacifica, et repropiciatus est dominus terre, et cohibita est plaga ab israel. (rúbrica) Explicit llus liber regum”.

2c. Identificació de l'autor i obra: *Samuhel II*.

1d. lb., *inc.*: “(rúbrica) Incipit malachim, id est, regum liber tertius (*fi de rúbrica*). ET REX DAUID SENUERAT habebatque etatis plurimos dies. Cumque operiretur vestibus non calefiebat. Dixeruntque ergo serui sui: Queramus domino nostro regi adolescentulam uirginem et stet coram rege...”.

Fol. 133vb, *exp.*: “... Seruiuit quoque baal et adorauit eum, et irritauit dominum deum israel iuxta omnia que fecerat pater eius (rúbrica) Explicit Malachim, id est Regum liber tertius”.

2d. Identificació de l'autor i obra: *Malachim I*.

1e. lb., *inc.*: “(rúbrica) Incipit liber regum quartus (*fi de rúbrica. Fol. 134ra*). PREUARICATUS est autem moab in israel postquam mortuus est achab. Ceciditque ochozias per cancellos cenaculi sui quod habebat in samaria...”.

Fol. 143vb, *exp.*: “...Annonam quoque constituit ei sine intermissione, que et dabatur ei a rege per singulos dies omnibus diebus uite sue. (rúbrica) Explicit liber Regum IIII^{us}”.

2e. Identificació de l'autor i obra: *Malachim II*.

E

1a. lb, *inc.*: “... (rúbrica) Incipit prologus sancti Jeronimi in libro uerborum uerborum (*sic*) dierum, quod est paralipomenon (*fi de rúbrica. fol. 144ra*). SI SEPTUAGINTA interpretum pura et ut ab eis in grecum uersa est editio permaneret...”.

Fol. 144rb, *exp.*: “... sensumque (*sic*) barbariem apertius et per uersuum cola digererem, mihimetipsi et meis iuxta hismenium canens, si aures surde sunt ceterorum”.

2a. Identificació de l'autor i obra: Sanctus HIERONYMUS, *Prologus in I libro Paralipomenon*.

3a. Altres manuscrits: BERGER 36; BS Pii XII, VII, 2.

4a. Catàlegs i bibliografia: RB 328.

5a. Edició PL 28, 1389-1394; *Préfaces* 30-31; BS Pii XII, VII, 3-7.

1b. Ib., *inc.*: “(rúbrica) Incipit liber daberiamin, id est uerba dierum, qui et paralipomenon primus dicitur (*fi de rúbrica*). ADAM, SETH, enos, chaynan, malalehel, iared, enoc...”.

Fol. 153rb, *exp.*: “... vniuersique regni eius et fortitudinis et temporum que transierunt sub eo siue in israel siue in cunctis regnis terrarum. (rúbrica) Explicit dabreiamin liber primus, id est, uerba dierum”.

2b. Identificació de l'autor i obra: *Verba dierum I*.

1c. Ib., *inc.*: “(rúbrica) Incipit prolo (*sic*) in II° libro paralipomenon (*fi d erúbrica. Fol. 153va*). EUSEBIUS IERONIMUS dominioni (*sic*) et rogatiano suis in Ihesu christo salutem. Quomodo grecorum historias magis intelligunt qui athenas uiderint...”.

Fol. 153rb, *exp.*: “... illic significatur quid LXX^a interpretes addiderunt uel ob decoris gratiam uel ob spiritus sancti auctoritatem, etsi in hebreis voluminibus non legatur”.

2c. Identificació de l'autor i obra: Sanctus HIERONYMUS *Prologus in II libro Paralipomenon*.

3c. Altres manuscrits: BERGER 37; BS Pii XII, VII, 2.

4c. Catàlegs i bibliografia: RB 327.

5c. Edició: PL 239, 401-404; *Préfaces* 31-32; BS Pii XII, VII, 7-10.

1d. Ib., *inc.*: “(rúbrica) Incipit paralipomenon liber secundus (*fi de rúbrica*). CONFORTATUS est ergo Salomon filius dauid in regno suo et dominus erat cum eo et magnificauit eum in excelsum...”.

Fol. 165rb, *exp.*: “... Quis est ex uobis in omni populo eius? Sit dominus deus suus cum eo, et ascendat. (rúbrica) Explicit paralipomenon”.

2d. Identificació de l'autor i obra: *Verba dierum II*.

1e. Ib., *inc.*: “(rúbrica) Oratio manasses (*fi de rúbrica*). Domine deus omnipotens patrum nostrorum abraham, ysaac et iacob...”.

Ib., *exp.*: “... quoniam te laudat omnis uirtus celorum et tibi est gloria in secula seculorum amen”.

2e. Identificació de l'autor i obra: *Oratio Manasses*.

F

1a. Ib., *inc.*: “(rúbrica). Incipit prologus sancti ieronimi in libro esdre prophete (*fi de rúbrica*). VTRUM difficilius sit facere quod poscitis an negare nec dum statui...”.

Fol. 166rb, *exp.*: "... Magis uestra caritate prouocabor ad studium quam illorum detractone et odio deterrebor. (*rúbrica*) Explicit prologus (*fi de rúbrica*)".

2a. Identificació de l'autor i obra: Sanctus HIERONYMUS, *Prologus in primo libro Ezrae*.

3a. Altres manuscrits: BERGER 42; BS Pii XII, VIII, 2.

4a. Catàlegs i bibliografia: RB 330.

5a. Edició: PL 28, 1401-1406; *Préfaces* 33-34; BS Pii XII, VIII, 3-7.

1b. *lb., inc.*: "(*rúbrica*) Incipit liber esdre prophete (*fi de rúbrica*). IN ANNO primo cyri regis persarum ut completeretur uerbum domini ex ore iheremie...".

Fol. 169va, *exp.*: "... Omnes hii acceperant uxores alienigenas et fuerunt ex eis mulieres qui pepererant filios. (*rúbrica*) Explicit I^{us} liber Esdre (*fi de rúbrica*)".

2b. Identificació de l'autor i obra: *Liber Eszrae I*.

1c. *lb., inc.*: "(*rúbrica*) Incipit liber Neemie (*fi de rúbrica*). VERBA NEEMIE filii helchie. Et factum est in mense casleu anno xx^o et ego eram in susis castro et uenit ad me anani unus de fratribus meis ipse et uiri ex iuda...".

Fol. 174rb, *exp.*: "... et in temporibus constitutis et in primiciis. Memento mei deus meus in bonum. (*rúbrica*) Explicit liber neemie (*fi de rúbrica*)".

2c. Identificació de l'autor i obra: *Liber Nehemiae*.

1d. *lb., inc.*: "(*rúbrica*) Incipit II^{us} liber esdre (*fi de rúbrica*). ET FECIT IOSIAS pascha in iherosolimis domino et immolauit phase XIII^{III} luna primi mensis statuens sacerdotes...".

Fol. 179rb, *exp.*: "... Et congregati sunt uniuersi in ierusalem celebrare letitiam testamentum (*sic*) domini dei israhel. (*rúbrica*) Explicit II^{us} liber Esdre (*fi de rúbrica*)".

2d. Identificació de l'autor i obra: *Liber Ezrae III*.

G

1a. *lb., inc.*: "(*rúbrica*) Incipit prologus beati Jeronimi presbiteri in libro Thobiae (*fi de rúbrica*). CHROMATIO et helyodoro episcopis iheronimus in domino salutem. Mirari non desino...".

Fol. 145ra, *exp.*: "... cum gratum uobis didicero me quod iubere estis dignati complesse. (*rúbrica*) Explicit prologus beati Jeronimi presbiteri (*fi de rúbrica*)".

- 2a. Identificació de l'autor i obra: Sanctus HIERONYMUS, *Prologus Tobiae*.
 3a. Altres manuscrits: BERGER 45; BS Pii XII, VIII, 154.
 4a. Catàlegs i bibliografia: RB 332.
 5a. Edició: PL 29, 23-26; *Préfaces* 35; BS Pii XII, VIII, 155-156.

1b. Ib., *inc.*: “(rúbrica) Incipit liber thobie (*fi de rúbrica. Fol. 179va*). THOBIAS EX tribu et ciuitate neptalim qui est in superioribus galilee...”.

Fol. 182va, *exp.*: “... ita ut accepti essent tam deo quam hominibus et cunctis habitantibus terram”.

- 2b. Identificació de l'autor i obra: *Liber Tobiae*.

H

1a. Ib., *inc.*: “(rúbrica) Incipit prefacio beati Jeronimi in libro Iudith (*fi de rúbrica*). APUD HEBREOS LIBER iudith inter agiographa legitur cuius autoritas ad corroboranda illa que in contentionem ueniunt...”.

Fol. 182vb, *exp.*: “... ut inuictum ab omnibus hominibus uinceret et insuperabilem superaret”.

2a. Identificació de l'autor i obra: Sanctus HIERONYMUS, *Prologus in libro Iudith*.

- 3a. Altres manuscrits: BERGER 48; BS Pii XII, VIII, 212.
 4a. Catàlegs i bibliografia: RB 335.
 5a. Edició: PL 29, 37-40; *Préfaces* 35; BS Pii XII, VIII, 213-214.

1b. Ib., *inc.*: “(rúbrica) Incipit liber Judith (*fi de rúbrica*). ARPHAXAT itaque rex medorum subiugauerat multas gentes imperio suo et ipse edificauit ciuitatem potentissimam quam apellauit egbathanis...”.

Fol. 187ra, *exp.*: “... Dies autem uictorie huius festiuitatis ab hebreis in numero sanctorum dierum accipitur et colitur a iudeis ex illo tempore usque in presentem diem”.

- 2b. Identificació de l'autor i obra: *Liber Iudith*.

I

1a. Ib., *inc.*: “(rúbrica) Incipit prefacio beati jeronimi in libro hester (*fi de rúbrica*). LIBRUM HESTER uariis translationibus constat esse uiciatum, quem ego de archiuis hebreorum releuans uerbum e uerbo expressius transtuli...”.

Ib., *exp.*: “... Nos enim iuxta morem hebreorum ordinem prosequi etiam in LXX IN PRESENTI editione maluimus”.

2a. Identificació de l'autor i obra: Sanctus HIERONYMUS, *Prologus in libro Hester*.⁴

3a. Altres manuscrits: BERGER 51; BS Pii XII, IX, 2.

4a. Catàlegs i bibliografia: RB 341.

5a. Edició: PL 28, 1503-1506; *Préfaces* 36; BS Pii XII, IX, 3-4.

1b. *Ib., inc.*: “(rúbrica) Incipit liber hester (*fi de rúbrica*). IN DIEBUS ASSUERI qui regnauit ab india usque ethiopiam super C XXVII prouincias, quando sedit in solio regni sui...”.

Fol. 191ra, *exp.*: “... et sic deletur (*sic*) ut non solum hominibus sed etiam bestiis in uia sit in sempiternum pro exemplo contemptus et inobediencie. (*rúbrica*) Explicit liber hester (*fi de rúbrica*)”.

2b. Identificació de l'autor i obra: *Hester*.

J

1a. *Ib., inc.*: “(rúbrica) Incipit prologus beati geronimi in librum Job (*fi de rúbrica*. Fol. 191rb). COGOR PER SINGULOS scripture diuine libros aduersariorum respondere maledictis, qui interpretationem meam reprehencionem LXX interpretum criminantur...”.

Fol. 191va, *exp.*: “... et mea iuxta hebreos et in latinum meo labore translata est. Eligat unusquisque quod uult et studiosum se magis quam maliuolum probet. (*rúbrica*) Explicit primus prologus (*fi de rúbrica*)”.

2a. Identificació de l'autor i obra: Sanctus HIERONYMUS, *Prologus in librum Iob*.

3a. Altres manuscrits: BERGER 55; BS Pii XII, IX, 68.

4a. Catàlegs i bibliografia: RB 344.

5a. Edició: PL 28, 1137-1142; *Préfaces* 38-39; BS Pii XII, IX, 69-74.

1b. *Ib., inc.*: “(rúbrica) Item alius prologus (*fi de rúbrica*). SI AUT FISCELLAM iunco texerem aut palmarum folia complicarem ut in sudore uultus mei comederem panem, et uentris opus sollicita mente tractarem, nullus morderet, nemo reprehenderet...”.

⁴ Porta l'addició assenyalada a PL 28, 1055, nota 2.

Fol. 191vb, *exp.*: "... magis utile quid ex odio meo ecclesiis christi uenturum ratus quam ex aliorum negocio. (*rúbrica*) Explicit secundus prologus (*fi de rúbrica*)".

2b. Identificació de l'autor i obra: Sanctus HIERONYMUS, *Prologus Iob*.

3a. Altres manuscrits: BERGER 56; BS Pii XII, IX, 68.

4b. Catàlegs i bibliografia: RB 357.

5b. Edició: PL 29, 61-62; *Préfaces* 39; BS Pii XII, IX, 74-76.

1c. Ib., *inc.*: "(*rúbrica*) Incipit liber Job. I (*fi de rúbrica*). VIR ERAT IN TERRA hiis (*sic*) nomine iob, et erat uir ille simplex et rectus ac timens deum et recedens a malo...".

Fol. 200rb, *exp.*: "... Vixit autem iob post flagella hec c XL annis et uidit filios suos et filios filiorum suorum usque ad quartam generationem, et mortuus est senex et plenus dierum".

2c. Identificació de l'autor i obra: *Liber Iob*.

K

1a. Ib., *inc.*: "(*rúbrica*) Incipit prefacio beati geronimi presbiteri in librum psalmodum uel soliloquiorum prophete (*sic*) de christo (*fi de rúbrica*). PSALTERIUM ROME dudum positus emendaram iuxta septuaginta interpretes licet cursum (*sic*) magna illud ex parte correxeram...".

Ib., *exp.*: "... contempnente uidere preclara quam discere et de turbulento magis riuo quam de durissimo (*sic*) fonte potare".

2a. Identificació de l'autor i obra: HIERONYMUS, *Prologus Psalmorum [Psalterii Gallicani]*.

3a. Altres manuscrits: BS Pii XII, X, 2.

4a. Catàlegs i bibliografia: BERGER 68; *Préfaces* 46; RB 430.

5a. Edicions: PL 29, 121-124; BS Pii XII, X, 3-4.

1b. Ib., *inc.*: "(*rúbrica*) Incipit liber ymnorum uel soliloquiorum prophete de christo (*fi de rúbrica*. Fol. 200va). BEATUS VIR qui non abiit in consilio impiorum et in uia peccatorum non stetit et in cathedra pestilencie non sedit...".

Fol. 221rb, *exp.*: "... Laudate eum in cymbalis bene sonantibus, laudate eum in cymbalis iubilacionis, omnis spiritus laudet dominum".

2. Identificació de l'autor i obra: *Psalmi*.

L

1a. Fol. 221va, *inc.*: “(*rúbrica*) Incipit prologus beati Jeronimi presbiteri in librum parabolarum Salomonis (*fi de rúbrica*). lungat epistola quos iungit sacerdotium, immo carta non diuidat quos christi nectit amor...”.

lb., exp.: “... que non in tercium uas transfusa coacuerint, sed statim de prelo purissime commendata teste suum saporem seruauerint”.

2a. Identificació de l'autor i obra: Sanctus HIERONYMUS, *Prologus in parabolos Salomonis*.

3a. Altres manuscrits: BERGER 129; BS Pii XII, XI, 2.

4a. Catàlegs i bibliografia: RB 457.

5a. Edició: PL 28, 1305-1308; *Préfaces* 118; BS Pii XII, XI, 3-5.

1b. *lb., inc.*: “(*rúbrica*) Item alius prologus (*fi de rúbrica*). TRIBUS NOMINIBUS uocatum fuisse salomonem scripture manifestissime docent. Pacificum id est salomonem et idida hoc est dilectum domini et quod nunc dicitur coelech...”.

Fol. 221vb, *exp.*: “... si amore proprium nomen sufficit et equais magister est et nescit se esse regem”.

2b. Identificació de l'autor i obra: *Prologus in libros Salomonis*.

3a. Altres manuscrits: BERGER 130; BS Pii XII, XI, 2.

4b. Catàlegs i bibliografia: RB 456.

5b. Edicions: PL 28, 1305-1308; *Préfaces* 119-120; BS Pii XII, XI, 7-8.

1c. *lb., inc.*: “(*rúbrica*) Item alius prologus (*fi de rúbrica*). TRES LIBROS Salomonis id est proueria ecclesiastes canticum canticorum veteri LXX interpretum auctoritate redidi vel antepositis lineis superfluum quidquam designans...”.

lb., exp.: “... uel in certa hebraice translacioni uincta sunt, et idcirco qui legis semper peregrini memento”.

2c. Identificació de l'autor i obra: HIERONYMUS, *Praefatio de translatione graeca cum appendice Peregrini*.

3a. Altres manuscrits: BERGER 131; BS Pii XII, XI, 2.

4c. Catàlegs i bibliografia: RB 455.

5c. Edició: PL 239, 403-404; *Préfaces* 118-119; BS Pii XII, XI, 6-7.

1d. Fol. 222ra, *inc.*: “(*rúbrica*) Incipiunt parabole salomonis (*fi de rúbrica*) PARABOLE SALOMONIS filii dauid regis israel ad sciendam sapienciam et disciplinam, ad intelligenda uerba prudencie...”.

Fol. 229ra, *exp.*: “(rúbrica) Tau (*fi de rúbrica*). Date ei de fructu manuum suarum et laudent eam in portis opera sua uel eius. (rúbrica) Explicit liber masloth qui appellatur parabole Salomonis (*fi de rúbrica*)”.

2d. Identificació de l'autor i obra: *Proverbia*.

M

1a. Ib., *inc.*: “(rúbrica) Incipit prologus Sancti Jeronimi presbiteri in coeleth id est ecclesiastes (*fi de rúbrica*). MEMINI me ante hoc ferme quinquennio cum adhuc rome essem...”.

Fol. 229rb, *exp.*: “... nec rursus contra conscienciam meam fonte ueritatis omisso opinionum riuulos consecrarer (rúbrica) Explicit prologus (*fi de rúbrica*)”.

2a. Identificació de l'autor i obra: Sanctus HIERONYMUS, *Commentarius in Ecclesiasten, ad Paulam et Eustochium, praefatio*.

3a. Altres manuscrits: BERGER 138; BS Pii XII, vol. XI, 2.

4a. Catàlegs i bibliografia: RB 462.

5a. Edició: PL 23, 1061-1062; *Préfaces* 120; CCSL, LXII, 249.

1b. Ib., *inc.*: “(rúbrica) Incipit coeleth id est ecclesiastes (*fi de rúbrica*). VERBA ecclesiastes filii dauid regis iherusalem. Vanitas uanitatum, dixit ecclesiastes, uanitas uanitatum et omnia uanitas...”.

Fol. 231vb, *exp.*: “... finem loquendi pariter omnes audiamus. Deum time et mandata eius obserua. Hoc est omnis homo. Cuncta que fiunt adducet in iudicium pro omni errato siue bonum siue malum sit. (rúbrica) Explicit coeleth id est ecclesiastes (*fi de rúbrica*)”.

2b. Identificació de l'autor i obra: *Ecclesiastes*.

1c. Ib., *inc.*: “(rúbrica) Incipit sirasirim id est canticum canticorum (*fi de rúbrica*). OSCULETUR me osculo oris sui, quia meliora sunt ubera tua uino...”.

Fol. 233ra, *exp.*: “... ffuge dilecte mi, assimilare capree hynnulosque (*sic*) ceruorum super montes aromatum. (rúbrica) Explicit sirasirim id est canticum canticorum (*fi de rúbrica*)”.

2c. Identificació de l'autor i obra: *Cantica canticorum*.

N

1a. Ib., *inc.*: “(rúbrica) Incipit prologus libri sapientie qui uulgo salomonis inscribitur (*fi de rúbrica*). LIBER SAPIENTIE apud hebreos nusquam est. Vnde et ipse stilus magis grecam eloquentia (*sic*) redolet...”.

Ib., *exp.*: "... christi aduentus qui est sapientia patris et passio euidenter exprimitur. (*rúbrica*) Explicit prologus (*fi de rúbrica*)".

2a. Identificació de l'autor i obra: Sanctus ISIDORUS, *Etymologiarum lib. VI, II, 30*.

3a. Altres manuscrits: BS Pauli VI, XII, 2.

4a. Catàlegs i bibliografia: BERGER 142, RB 468.

5a. Edició: PL 82, 233 B; *Préfaces* 121; ed. LINDSAY, Oxford Classical Texts, Oxford 1911; BS Pauli VI, XII, 3.

1b. Ib., *inc.*: "(*rúbrica*) Incipit liber sapientie (*fi de rúbrica*). DILIGITE IUSTITIAM qui iudicatis terram. Sentite de domino in bonitate...".

Fol. 238rb, *exp.*: "... in omnibus enim magnificasti populum tuum, domine, et honorasti et non despexisti, in omni tempore et in omni loco assistens eis. (*rúbrica*) Explicit liber sapiencie (*fi de rúbrica*)".

2b. Identificació de l'autor i obra: *Sapientia*.

1c. Ib., *inc.*: "(*rúbrica*) Incipit prologus in ecclesiastico (*fi de rúbrica*). MVLTORUM NOBIS et magnorum per legem et prophetas aliosque qui secuti sunt illos sapientia demonstrata est...".

Fol. 238va, *exp.*: "... quemadmocum oporteat instituire mores qui secundum legem domini proposuerunt uitam agere".

2c. Identificació de l'autor i obra: Jesus BEN SIRACH, *Prologus Æcclesiastici*.

1d. Ib., *inc.*: "(*rúbrica*) Incipit Prefacio (*fi de rúbrica*). LIBER (*sic*) JHESU FILI (*sic*) SIRACH dicit se iheronimus apud hebreos reperisse, non ecclesiasticum ut apud latinos sed parabolas prenotatum...".

Ib., *exp.*: "... cuius tanta claritas tantque latinitas ut ipse sibi comenta...".

2d. Identificació de l'autor i obra: ANÒNIM, *Prologus Ecclesiastici*.

3d. Altres manuscrits: BNF ms. lat. 14326, sec. XIII.

4d. Catàlegs i bibliografia: BERGER 146, *Préfaces* 122, RB 473.

1e. Ib., *inc.*: "(*rúbrica*) Incipit Ecclesiasticus (*fi de rúbrica*). Omnis sapientia a domino deo est et cum illo fuit semper et est ante eum (*sic*)...".

Fol. 251vb, *exp.*: "... Operamini opus uestrum ante tempus et dabit uobis mercedem uestram in tempore suo. (*rúbrica*) Explicit liber Ecclesiasticus (*fi de rúbrica*)".

2e. Identificació de l'autor i obra: *Liber Hiesu filii Sirach*.

1f. Ib., *inc.*: “(rúbrica) Istud capitulum uidetur esse apocrifum (*fi de rúbrica*). Et inclinauit Salomon genua sua in conspectu tocius ecclesie israel et aperuit manus suas ad celum et dixit: Domine deus israhel non est similis tui deus in celo...”.

Ib., *exp.*: “... Si orauit in loco isto et exaudias et propicius sis si peccauerit uir in te. (rúbrica) Explicit liber ecclesiasticus (*fi de rúbrica*)”.

2f. Identificació de l'autor i obra: *Oratio Salomonis*.

O

1a. Ib., *inc.*: “(rúbrica) Incipit prologus sancti Hieronimi presbiteri in libro Ysaie prophete (*fi de rúbrica*). NEMO CUM prophetas versibus uiderit esse descriptos...”.

Fol. 252ra, *exp.*: “... qui scit me in peregrine lingue eruditione sudasse ne iudei de falsitate scripturarum ecclesiis eius diucius insultarent. (rúbrica) Explicit prologus (*fi de rúbrica*)”.

2a. Identificació de l'autor i obra: Sanctus HIERONYMUS, *Prologus in libro Isaiae prophetae*.

3a. Altres manuscrits: BS Pauli VI, XIII, 2.

4a. Catàlegs i bibliografia: BERGER 150, RB 482.

5a. Edició: PL 28, 825-828 (771-774); *Préfaces* 123-124; BS Pauli VI, XIII, 3-5.

1b. Ib., *inc.*: “(rúbrica) Incipit argumentum (*fi de rúbrica*). Isaías in iherusalem nobili genere ortus est ibiqe prophetauit...”.

Ib., *exp.*: “... transitum aquarum quas olim ezechias rex iacto obstruxerat puluere. (rúbrica) Explicit argumentum (*fi de rúbrica*)”.

2b. Identificació de l'autor i obra: *Prologus in Isaiam*.

3b. Altres manuscrits: BAV, vat. lat. 4220, s. XI.

4b. Catàlegs i bibliografia: BERGER 151, *Préfaces* 132, RB 480.

1b. Ic., *inc.*: “(rúbrica) Incipit liber Ysaie prophete (*fi de rúbrica*. Fol. 252rb). VISIO YSAIE filii amos quam uidit super iudam et iherusalem in diebus ozie, ioathan, acam (*sic*) et ezechie regum iuda...”.

Fol. 257va, *exp.*: “...Vermis eorum morietur et ignis eorum non extinguetur et erunt usque ad societatem (*sic*) uisionis omni carni. (rúbrica) Explicit Ysaías propheta (*fi de rúbrica*)”.

2b. Identificació de l'autor i obra: *Isaias*.

P

1a. Ib., *inc.*: “(rúbrica) Incipit prologus sancti ieronimi presbiteri in jeremiam prophetam (*fi de rúbrica*) IEREMIAS PROPHETA CUI HIC prologus scribitur sermone quidem apud hebreos ysaie et osee et quibusdam aliis prophetis uidetur esse rusticorum (*sic*), sed sensibus par est...”.

Fol. 267vb, *exp.*: “... quam cotidie noui aliquid scriptitantem insaniam inuidorum prouocare”.

2a. Identificació de l'autor i obra: Sanctus HIERONYMUS, *Prologus in libro Hieremiae prophetae*.

3a. Altres manuscrits: BERGER 155; BS Pauli VI, XIV, 3

4a. Catàlegs i bibliografia: RB 487.

5a. Edició: PL 28, 903-904 (847-850); *Préfaces* 124; BS Pauli VI, XIV, 5-6.

1b. Ib., *inc.*: “(rúbrica) Item alius prologus (*fi de rúbrica*). JOACHIM FILLIUS (*sic*) IOSIE cuius terdecimo anno prophetare orsus est ieremias sub quo etiam Olla mulier prophetauit...”.

Ib., *exp.*: “... Quodque traditus scribitur ioachin monstrat non aduesariorum fortitudinis fuisse uictoriam sed domini uoluntatis”.

2b. Identificació de l'autor i obra: *Prologus Ieremie*.

4b. Catàlegs i bibliografia: BERGER 160, *Préfaces* 128, RB 490.

1c. Ib., *inc.*: “Ieremias anathothites que (*sic*) uiculis (*sic*) tribus ab ierosolimis distans milibus apud Taphnas (*sic*) in egipto...”.

Ib., *exp.*: “... a tactu aspidum factum esse secutos magna enim (*sic*) ibi regione (*sic*) egyptii uenerantur”.

2c. Identificació de l'autor i obra: *Prologus Ieremie*.

3c. Altres manuscrits: BERGER 157.

4c. Catàlegs i bibliografia: RB 486.

5c. Edició: *Préfaces* 132; PL 114, 9.

1d. Ib., *inc.*: “(rúbrica) Incipit liber ieremie prophete (*fi de rúbrica*. Fol. 268ra). VERBA JEREMIE filii elchie de sacerdotibus qui fuerunt in anathoth in terra beniamim...”.

Fol. 286rb, *exp.*: “...Et comedebat panem coram eo semper, cunctis diebus uite sue. Et cibaria eius cibaria perpetua dabantur ei a rege babilonis statuta per singulos dies usque ad diem mortis...”.

2d. Identificació de l'autor i obra: *Ieremias*.

1e. *Ib., inc.*: “Et factum est postquam in captiuitatem ductus est israel et ierusalem destructa est, sedit ieremias propheta flens et planxit lamentacionem hanc in ierusalem et amaro animo suspirans et eiulans dixit. (*rúbrica*) Incipit lamentacio iheremie prohete quod est in titulo timoth cum absolucionem litterarum hebraicarum. Aleph (*fi de rúbrica*). QUOMODO sedet sola ciuitas plena populo? Facta est quasi uidua domina gentium, princeps prouinciarum, facta est sub tributo...”.

Fol. 287vb, *exp.*: “... Visitabit iniquitatem tuam, filia edom, discooperiet peccata tua. (*rúbrica*) Explicit lamentaciones (*fi de rúbrica*)”.

2e. Identificació de l'autor i obra: *Lamentationes*.

1f. *Ib., inc.*: “(*rúbrica*) Incipit oratio Jeremie prophete (*fi de rúbrica*). Recordare domine quid acciderit nobis, intuere et respice obprobrium nostrum...”.

Ib., exp.: “... sed prohiens repulisti nos, iratus es contra nos uehementer. (*rúbrica*) Explicit liber (*fol. 288ra*) Jeremie prophete (*fi de rúbrica*)”.

2f. Identificació de l'autor i obra: *Oratio Ieremiae*.

Q

1a. *Ib., inc.*: “(*rúbrica*) Incipit prefacio in librum baruch (*fi de rúbrica*). ISTE LIBER QUI baruch nomine prenotatur...”.

Ib., exp.: “... quia multa de christo nouissimisque temporibus indicant”.

2a. Identificació de l'autor i obra: *Praefatiuncula in libro Baruch*.

3a. Altres manuscrits: BS Pauli VI, XIV, 4.

4a. Catàlegs i bibliografia: RB 491.

5a. Edició: PL 114, 64; *Préfaces* 133; BS Pauli VI, XIV, 7.

1b. *Ib., inc.*: “(*rúbrica*) Incipit liber baruch. (*fi de rúbrica*). ET HEC UERBA libri que scripsit librum (*sic*) baruch filius nerie, filii maasie, filii sedechie, filii sedei, filii helchie in babylonia in anno quinto in vii^a die mensis, in tempore quo ceperunt chaldei iherusalem et succenderunt eam igni...”.

Fol. 289va, *exp.*: “... adducet enim deus israel cum iocunditate in lumine maiestatis sue cum misericordia et iusticia que est in ipso”.

2b. Identificació de l'autor i obra: *Baruc*.

1c. *Ib., inc.*: “(*rúbrica*) Incipit exemplum epistole eiusdem quam misit ieremias ad abductos capituos in babyloniam a rege babyloniorum, ut

annunciaret illis secundum quod preceptum est illi a deo (*fi de rúbrica*). Propter peccata que peccastis ante dominum abducemini in babylo[n]iam captiui...”.

Fol. 290rb, *exp.*: “... Melior est homo iniustus qui non habet simulacra. Nam erit longe ab opprobriis. (*rúbrica*) Explicit baruch (*fi de rúbrica*)”.

2c. Identificació de l'autor i obra: *Epistola Ieremiae*.

R

1a. *Ib., inc.*: “(*rúbrica*) Incipit prologus sancti ieronimi presbiteri in libro ezechielis prophete (*fi de rúbrica*). EZECHIEL propheta cum ioachim rege iuda captius ductus est in babylo[n]em...”.

Ib., exp.: “... ut uocentur q, a, t, o, r, l, a, o, p, id est, phagolidorios, hoc est, apud nos manducans senecias. (*rúbrica*) Explicit prologus (*fi de rúbrica*)”.

2a. Identificació de l'autor i obra: Sanctus HIERONYMUS, *Prologus in Hiezechielis prophetae*.

3a. Altres manuscrits: BERGER 162; BS Pauli VI, XV, 2.

4a. Catàlegs i bibliografia: RB 492.

5a. Edició: PL 28, 993-996; *Préfaces* 124-125; BS Pauli VI, XV, 5-6.

1b. *Ib., inc.*: “(*rúbrica*) Incipit liber ezechiel prophete (*fi de rúbrica*). Et factum est in tricesimo anno in quarto quinta mensis (*sic*), cum essem in medio captiuorum iuxta fluuium chobar, aperti sunt celi et uidi uisiones dei...”.

Fol. 307rb, *exp.*: “... per circuitum XVIII milia. Et nomen ciuitatis ex illa die dominus ibidem. Amen. (*rúbrica*) Explicit liber ezechielis prophete (*fi de rúbrica*)”.

2b. Identificació de l'autor i obra: *Liber Hiezechielis*.

S

1a. *Ib., inc.*: “(*rúbrica*) Incipit prologus in libro danielis prophete (*fi de rúbrica*). DANIELEM PROPHETAM iuxta LXX interpretes domini saluatoris ecclesie non legunt, utentes theodocionis editione, et hoc cur acciderit nescio...”.

Fol. 307ra, *exp.*: “... presencium quoque iudiciis oblatrancium non satis moueor, qui in utramque partem aut amore labuntur aut odio. (*rúbrica*) Explicit prologus”.

2a. Identificació de l'autor i obra: Sanctus HIERONYMUS, *Prologus in Daniele[m] prophetam*.

3a. Altres manuscrits: BERGER 166; BS Pauli VI, XVI, 3-4.

4a. Catàlegs i bibliografia: RB 494.

5a. Edició: PL 28, 1357-1360; *Préfaces* 125-126; BS Iohannis Pauli II, XVI, 5-10.

1b. Ib., *inc.*: “(rúbrica) Incipit liber danielis prophete (*fi de rúbrica*. Fol. 307va). ANNO TERCIO regni ioachim regis iude uenit nabuchodonosor rex babylonis iherusalem et obsedit eam...”.

Fol. 314vb, *exp.*: “... Tunc rex ait: Paueant habitantes uniuersam terram deum danielis, quia ipse est saluator et liberator, faciens signa et mirabilia in celo et in terra, qui liberauit danielem de lacu leonum. (rúbrica) Explicit liber danielis prophete (*fi de rúbrica*)”.

2b. Identificació de l'autor i obra: *Liber Danihelis*.

T

1a. Ib., *inc.*: “(rúbrica) Incipit prologus in XII prophetarum (*fi de rúbrica*). NON IDEM ORDO EST Duodecim prophetarum apud hebreos qui et apud nos...”.

Ib., *exp.*: “...qui ante eos habent titulos prophetauerunt”.

2a. Identificació de l'autor i obra: Sanctus HIERONYMUS, *Prologus XII prophetarum*.

3a. Altres manuscrits: BS Ioannis Pauli II, XVII, 3-4

4a. Catàlegs i bibliografia: BERGER 170, RB 500.

5a. Edició: PL 28, 1071-1072; *Préfaces* 135; BS Ioannis Pauli II, XVII, 8-9.

1b. Ib., *inc.*: “(rúbrica) Incipit prologus in libro osee prophete (*fi de rúbrica*). Temporibus ozie et ioathan, achaz et ezechie regum iuda et iheroboam...”.

Fol. 315ra, *exp.*: “... tam pater eius quam ceteri reges consecrauerant templum dei purgasse et purificasse monstratur”.

2b. Identificació de l'autor i obra: ANÒNIM, *Explanatio in Oseam*.

3b. Altres manuscrits: BS Ioannis Pauli, XVII, 5.

4b. Catàlegs i bibliografia: BERGER 174, RB 507.

5b. Edició: *Préfaces* 136-137; BS Iohannis Pauli II, XVII, 17-18.

1c. Ib., *inc.*: “(rúbrica) Incipit argumentum (*fi de rúbrica*) OSEE CREBRO Nominat effraym samariam ioseph iezrael...”.

Ib., *exp.*: “... et sub ueste lugubra uiri ad se reditum prestolari (rúbrica) Explicit argumentum (*fi de rúbrica*)”.

2c. Identificació de l'autor i obra: HIERONYMUS, *Praefatiuncula ex epistola LIII ad Paulinum desumpta*.

3c. Altres manuscrits: BERGER 171; BS Ioannis Pauli, XVII, 4.

4c. Catàlegs i bibliografia: RB 506.

5c. Edició: PL 22, 546; *Préfaces* 4; BS Ioannis Pauli, XVII, 8.

1d. Ib., *inc.*: “(rúbrica) Incipit osee prophete (*fi de rúbrica*). VERBUM DOMINI quod factum est ad osee filium beeri in diebus ozie, ioachim, achaz, ezechie regum iuda...”.

Fol. 317rb, *exp.*: “... Quia recte uie domini et iusti ambulabunt in eis. Preuaricatores uero corruent in eis. (rúbrica) Explicit liber osee prophete”.

2d. Identificació de l'autor i obra: *Osee*.

U

1a. Ib., *inc.*: “(rúbrica) Incipit prologus in libro iohelis prophete (*fi de rúbrica*). SANCTUS IOHEL APUD hebreos post osee ponitur, et sicut ibi sub nomine effraym...”.

Ib., *exp.*: “... Et ysaias Audite celi et auribus percipe terra”.

2a. Identificació de l'autor i obra: ANÒNIM, *Explanatio in Iohel*.

3b. Altres manuscrits: BERGER 180; BS Ioannis Pauli, XVII, 5.

4a. Catàlegs i bibliografia: RB 511.

5a. Edició: *Préfaces* 137; BS Iohannis Pauli II, XVII, 18-19.

1b. Ib., *inc.*: “(rúbrica) Item alius prologus (*fide rúbrica*). Ioel filius fatuel describit terram XII tribuum eruca, bruco, locusta, rubigine uastante consumptam, et post eursionem populi prioris...”.

Ib., *exp.*: “... quia hiisdem temporibus ac regibus quibus osee prophetauit. (rúbrica) Explicit prologus (*fi de rúbrica*)”.

2b. Identificació de l'autor i obra: Sanctus HIERONYMUS, *Praefatiuncula ex epistula LIII ad Paulinum desumpta*.

3b. Altres manuscrits: BERGER 179; BS Ioannis Pauli, XVII, vol. XVII, 4.

4b. Catàlegs i bibliografia: RB 510.

5a. Edició: PL 22, 546 (*partim*); *Préfaces* 4; BS Iohannis Pauli II, XVII, 8-9 et 14.

1c. Ib., *inc.*: “(rúbrica) Incipit liber iohelis prophete (*fi de rúbrica*). VERBUM domini QUOD factum est ad iohel filium fatuel: Audite hoc senes et auribus percipite omnes habitatores terre...”.

Fol. 318va, *exp.*: "... Et mundabo sanguinem eorum quem non mundaueram et dominus commorabitur in syon. (*rúbrica*) Explicit liber Johelis prophete".

2c. Identificació de l'autor i obra: *Iohel*.

V

1a. *Ib., inc.*: "(*rúbrica*) Incipit prologus in libro amos (*fi de rúbrica*). OZIAS REX CUM DEI religionem sollicite emularetur nimio religionis amore prouocatus contra preceptum legis moysi accepto thuribulo...".

Ib., exp.: "... immittendum predixit grauem atque irreuocabilem dei iram ad aduersionem earumdem ciuitatum processuram uoluit demonstrare".

2a. Identificació de l'autor i obra: ANÒNIM, *Explanatio in Amos*.

3a. Altres manuscrits: BERGER 184; BS Ioannis Pauli, XVII, 5.

4a. Catàlegs i bibliografia: RB 515.

5a. Edició: *Préfaces* 137-138; BS Iohannis Pauli II, XVII, 20-21.

1b. *Ib., inc.*: "(*rúbrica*) Alius prologus (*fi de rúbrica*. Fol. 318vb). AMOS PASTOR et propheta et rusticus et ruborum et moros (*sic*) distringens paucis uerbis explicari non potest...".

Ib., exp.: "... Ascende in montem excelsum tu qui euangelizas syon, exalta uocem tuam qui predicas iherusalem".

2b. Identificació de l'autor i obra: Sanctus HIERONYMUS, *Praefatiuncula in Amos ex epistula LIII desumpta*.

3b. Altres manuscrits: BERGER 185; BS Ioannis Pauli, XVII, 4.

4b. Catàlegs i bibliografia: RB 512.

5b. Edició: PL 22, 546 (*partim*); *Préfaces* 4; BS Iohannis Pauli II, XVII, 9-10 (*partim*).

1c. *Ib., inc.*: "(*rúbrica*) Item alius prologus (*fi de rúbrica*). HIC AMOS PROPHETA non fuit pater ysaie prophete quamquam et ille propheta extiterit. Nam aliis litteris ille, aliis iste apud hebreos scribitur...".

Fol. 319ra, *exp.*: "... post aliquot dies dolore uulneris expirauit, sepultusque est cum patribus suis. (*rúbrica*) Explicit prologus".

2c. Identificació de l'autor i obra: *Prologus Amos*.

3c. Altres manuscrits: BERGER 187; BS Ioannis Pauli, XVII, 5.

4c. Catàlegs i bibliografia: RB 513.

5c. Edició: *Préfaces* 150; BS Ioannis Pauli, XVII, 16.

1d. Ib., *inc.*: “(rúbrica) Incipit liber amos prophete (*fi de rúbrica*). VERBA AMOS qui fuit in pastoralibus de thecue, que uidit super israel in diebus ozie regis iuda et in diebus ieroboam filii ioas regis israel...”.

Fol. 320vb, *exp.*: “... Et plantabo eos super humum suam, et non euellam eos ultra de terra sua quam dedi eis, dicit dominus deus tuus, (rúbrica) Explicit amos propheta”.

2d. Identificació de l'autor i obra: *Amos*.

W

1a. Ib, *inc.*: “(rúbrica) Incipit prologus in libro abdie prophete (*fi de rúbrica*). IACOB PATRIARCHA fratrem habuit esau qui ob ruborem corporis sui edom hebraea lingua appellatus est, quod latine sanguineus dicitur...”.

Ib., *exp.*: “... ob causas lectione comprehensas et regnum dei in populo Israel significant”.

2a. Identificació de l'autor i obra: ANÒNIM, *Explanatio in Abdiam*.

3a. Altres manuscrits: BS Ioannis Pauli, XVII, 5.

4a. Catàlegs i bibliografia: RB 519.

5a. Edició: *Préfaces* 138; BS Iohannis Pauli II, XVII, 21-22.

1b. Ib, *inc.*: “Ebrei hunc dicunt esse qui sub rege samarie achab et impiissima iezabel paut C prophetas in speluncis...”.

Fol. 321 ra., *exp.*: “... sic hic seruitute dei cum paulo apostolo nomine gloriatur, quia abdias seruus domini in nostro sonat eloquio. (rúbrica) Explicit prologus”.⁵

2b. Identificació de l'autor i obra: Sanctus HIERONYMUS, *Prologus Hieronymi ex Commentario in Abdiam*.

3b. Altres manuscrits: BS Ioannis Pauli, XVII, 5.

4b. Catàlegs i bibliografia: RB 517.

5b. Edició: *Préfaces* 138; BS Ioannis Pauli II, XVII, 22.

1c. Ib., *inc.*: “(rúbrica) Item alius prologus (*fi de rúbrica*). ISAU FILIUS ysaias (*sic*) frater iacob uocatus est etiam edom, id est iudas et seyr, id est pilosus...”.

⁵ BS Pii XI, XVII, 21-22, i el nostre ms. consideren aquest fragment com una continuació de l'*Explanatio* anterior.

Ib., *exp.*: "... Sicut autem esau ex odio persecutus est fratrem suum iacob, ydumea (*sic*) ita semper inimici fuerunt israelitis. contra ydumeos ergo loquitur hic propheta".

2c. Identificació de l'autor i obra: *Glossa a la Explanatio in Abdiam anterior (1a)*.

5. Edició: Cfr PL 25, 1100-1101.

1d. Ib., *inc.*: "Abdias propheta qui interpretatur seruus domini...".

Ib., *exp.*: "... fratrem quoque iacob semper emulum hasta percudit spirituali. (*rúbrica*) Explicit prologus".⁶

2d. Identificació de l'autor i obra: HIERONYMUS, *Praefatiuncula ex epistola LIII ad Paulinum desumpta*.

3d. Altres manuscrits: BS Ioannis Pauli, XVII, 4

4d. Catàlegs i bibliografia: RB 516

5d. Edició. PL 22, 546; *Préfaces* 5; BS Ioannis Pauli, XVII, 10.

1e. Ib., *inc.*: "(*rúbrica*) Incipit liber abdie prophete (*fi de rúbrica*). VISIO ABDIE. Hec dicit dominus deus ad edom. Auditum audiuimus a domino et legatum ad gentes misit...".

Fol. 321rb, *exp.*: "... Et ascendent saluatores in monte (*sic*) syon iudicare montem esau et erit domino regnum amen (*rúbrica*) Explicit liber Abdie prophete (*fi de rúbrica*)".

2d. Identificació de l'autor i obra: *Abdias*.

X

1a. Ib., *inc.*: "(*rúbrica*) Incipit prologus in libro Ione prophete (*fi de rúbrica*. Fol. 321va). SANCTUM JONAM hebrei affirmant filium fuisse mulieris uidue sareptane ...".

Ib., *exp.*: "... Ideo a conspectu dei ionas fugere se putabat humanum aliquid passus, dicente dauid: Quo ibo a spiritu tuo et quo a facie tua fugiam?".

2a. Identificació de l'autor i obra: ANÒNIM, *Explanatio in Ionam*.

3a. Altres manuscrits: BS Ioannis Pauli, XVII, 5.

4a. Catàlegs i bibliografia: RB 524.

5a. Edició: *Préfaces* 138-139; BS Iohannis Pauli II, XVII, 23-24.

⁶ Com la nota anterior.

1b. *Ib., inc.*: “(rúbrica) Incipit argumentum (*fi de rúbrica*). IONAS COLUMBA et dolens filius amathi qui fuit de geth que est in ophir ad gentium preconium mittitur...”.

Ib., exp.: “... qui est in secundo miliario (*fol. 321vb*) sephorim itinere quo pergitur tyberiadem”.

2b. Identificació de l'autor i obra: ISIDORUS, *De ortu et obitu patrum*.

3b. Altres manuscrits: BS Ioannis Pauli, XVII, 6.

4b. Catàlegs i bibliografia: RB 521.

5b. Edició: PL 83, 144; *Préfaces* 147; BS Ioannis Pauli, XVII, 45.

1c. *Ib., inc.*: “(rúbrica) Item alius prologus (*fi de rúbrica*). IONAS INTERPRETARUR columba pulcherrima et dolens naufragio...”.

Ib., exp.: “... sub nomine niniue salutem gentibus denunciat. (rúbrica) Explicit prologus”.

2c. Identificació de l'autor i obra: HIERONYMUS, *Praefatiuncula ex epistola LIII ad Paulinum desumpta*.

3c. Altres manuscrits: BS Ioannis Pauli, XVII, 4.

4c. Catàlegs i bibliografia: RB 522.

5c. PL, 22, 546; *Préfaces* 5; BS Ioannis Pauli, XVII, 10.

1d. *Ib., inc.*: “(rúbrica) Incipit liber ione prophete (*fi de rúbrica*). ET FACTUM EST uerbum domini ad ionam filium amathi dicens. Surge uade in niniue ciuitatem grandem...”.

Fol. 322rb, *exp.*: “... qui nesciunt quid sit inter dexteram et sinistram suam et iumenta multa? (rúbrica) Explicit liber ione prophete”.

2d. Identificació de l'autor i obra: *Ionas*.

Y

1a. *Ib., inc.*: “(rúbrica) Incipit prologus in libro michee prophete (*fi de rúbrica*) TEMPORIBUS ioathe et achaz et ezechie regum iuda micheam prophetam ad hanc prophetiam spiritu sancto repletum fuisse lectio ipsa demonstrat...”.

Fol. 322va, *exp.*: “... uerbis insequentibus captiuitatem et interitum ad futurum denuntiauit. (rúbrica) Explicit prologus”.

2a. Identificació de l'autor i obra: ANÒNIM, *Explanatio in Michaeam*.

3a. Altres manuscrits: BS Ioannis Pauli, XVII, 5.

4a. Catàlegs i bibliografia: RB 526.

5a. Edició: *Préfaces* 139; BS Iohannis Pauli II, XVII, 24-25.

1b. *Ib., inc.*: “(rúbrica) Incipit liber michee prophete (*fi de rúbrica*) VERBUM QUOD FACTUM est ad micheam morasthiten in diebus ioathan, achaz, et ezechie regum iuda, quod uidit super samariam et iherusalem...”.

Fol. 323vb, *exp.*: “... dabis ueritatem iacob, misericordiam abraham, quam iurasti patribus nostris a diebus antiquis. (rúbrica) Explicit liber michee”.

2b. Identificació de l'autor i obra: *Michaeas*.

Z

1a. *Ib., inc.*: “(rúbrica) Incipit prologus in libro naum prophetam (*sic*) (*fi de rúbrica*). NAUM prophetam ante aduentum regis assyriorum qui populum israel captium in suas regiones transtulerat fuisse hebreorum tradicio confirmat...”.

Fol. 324ra, *exp.*: “... ut audirent assyrios quoque a chaldeis esse capiendos sicut in consequentibus libri huius demonstrabitur”.

2a. Identificació de l'autor i obra: ANÒNIM, *Explanatio in Naum prophetam*.

3a. Altres manuscrits: BS Ioannis Pauli, XVII, 5.

4a. Catàlegs i bibliografia: RB 528.

5a. Edició: *Préfaces* 139-140; BS Iohannis Pauli II, XVII, 25-26.

1b. *Ib., inc.*: “Sciendum autem quoniam niniue in nostra lingua de hebreo in speciosam sonat...”.

Ib., exp.: “... quia pretereuncia et caduca contempnant et preparent se ad iudicium diem, ubi ultro aduersus uires assyriorum affuturus est dominus”.⁷

2b. Identificació de l'autor i obra: ANÒNIM, *Explanatio in Naum prophetam*.

3b. Altres manuscrits: BS Ioannis Pauli, XVII, 5.

4b. Catàlegs i bibliografia: RB 528.

5b. Edicions: *Préfaces* 139-140; BS Ioannis Pauli, XVII, 26-27.

1c. *Ib., inc.*: “(rúbrica) Item alius prologus (*fi de rúbrica*). NAUM CONSOLATOR orbis interpretatur...”.

Ib., exp.: “... Ecce super montes pedes euangelizantis et annunciantis pacem. (rúbrica) Explicit prologus”.

2c. Identificació de l'autor i obra: HIERONYMUS, *Praefatiuncula ex epistola LIII ad Paulinum desumpta*.

⁷ Com en la nota anterior.

- 3c. Altres manuscrits: BS Ioannis Pauli, XVII, 4.
- 4c. Catàlegs i bibliografia: RB 527.
- 5c. PL 22, 546; *Préfaces* 5; BS Ioannis Pauli, XVII, 11.

1d. Ib., *inc.*: “(rúbrica) Incipit liber naum prophete (*fi de rúbrica*). ONUS NINIUE liber uisionis naum helchesei. Dominus emulator et ulciscens deus...”.

Fol. 324vb, *exp.*: “... Omnes qui audierunt auditionem tuam compresserunt manum super te. Quia super quem non transiit malicia tua semper? (*rúbrica*) Explicit liber naum prophete”.

- 2b. Identificació de l'autor i obra: *Naum*.

A

1a. Ib., *inc.*: “(rúbrica) Incipit prologus in libro abachuc prophete (*fi de rúbrica*). QUATUOR PROPHETE IN XII prophetarum uolumine sunt e quibus tres in principio lemna, id est, pondus titulum habent, naum, abacuc et malachias...”.

Fol. 325rb, *exp.*: “... sic sanctus uir et bellator inuictus ad exercendum se et probandum tribulationem et miseriam uenire desiderat”.

2a. Identificació de l'autor i obra: ANÒNIM, *Explanatio in Habacuc prophetam*.

- 3a. Altres manuscrits: BS Ioannis Pauli, XVII, 5.
- 4a. Catàlegs i bibliografia: RB 531.
- 5a. Edició: *Préfaces* 140-141; BS Iohannis Pauli II, XVII, 28-31.

1b. Ib., *inc.*: “(rúbrica) Item alius prologus (*fi de rúbrica*). ABACUCH PROPHETA amplexans uel ex eo uel ex eo quod amabilis domini fuit uocatur amplexacio uel quod in certamen cum deo...”.

Fol. 325va, *exp.*: “... Ego autem inquit in domino exultabo, gaudebo in deo ihesu meo quod est nobis amicum et dulce et nominare et predicare”.

2b. Identificació de l'autor i obra: *Praefatiuncula Theodulfiana explanationi in Habacuc substituta*.

- 3b. Altres manuscrits: BS Ioannis Pauli, XVII, 5; Erlangen, ms. 454, fol. 392r.
- 4b. Catàlegs i bibliografia: RB 530.
- 5b. Edició: BS Ioannis Pauli, XVII, 39-40.

1c. Ib., *inc.*: “(rúbrica) Item alius prologus (*fi de rúbrica*). ABACUCH LUCTATOR fortis et rigidus stat super custodiam suam...”.

Ib., *exp.*: "... et dicat cornua in manibus, ibi abscondita est fortitudo eius. (*rúbrica*) Explicit prologus".

2c. Identificació de l'autor i obra: HIERONYMUS, *Praefatiuncula ex epistola LIII ad Paulinum desumpta*.

3c. Altres manuscrits: BS Ioannis Pauli, XVII, 4.

4c. Catàlegs i bibliografia: RB 527.

5c. Edició: PL 22, 546; *Préfaces* 5; BS Ioannis Pauli, XVII, 11.

1d. Ib., *inc.*: "(*rúbrica*) Incipit liber abachuch propheta (*sic*) (*fi de rúbrica*). ONUS QUOD UIDIT abacuch propheta. Vsquequo domine clamabo et non exaudies?...".

Fol. 326ra, *exp.*: "... De[u]s dominus fortitudo mea et ponet pedes meos quasi ceruorum et super excelsa mea deducet me uictor in psalmis canentem. (*rúbrica*) Explicit liber abacuch prophete".

2d. Identificació de l'autor i obra: *Habacuc*.

B

1a. Fol. 326rb, *inc.*: "(*rúbrica*) Incipit prologus in libro sophonie prophete (*fi de rúbrica*). TRADUNT HEBREI cuiuscumque prophete pater aut auus ponatur in titulo ipsos quoque prophetas fuisse...".

Ib., *exp.*: "... Et illud in psalmis Domine non est exaltatum cor meum neque elati sunt oculi...".

Ib., *exp.*: "... et ciuitati ierusalem restauracionem tunc temporis tribuendam textu lectionis denuntiauit".

2a. Identificació de l'autor i obra: ANÒNIM, *Explanatio in Sophoniam*.

3a. Altres manuscrits: BS Ioannis Pauli, XVII, 5.

4a. Catàlegs i bibliografia: RB 534.

5a. Edició: *Préfaces* 141-142; BS Iohannis Pauli II, XVII, 31-33.

1b. Ib., *inc.*: "(*rúbrica*) Item alius prologus (*fi de rúbrica*). IOSIAM regem iude cuius temporibus sophonias prophetasse inuenitur...".

Ib., *exp.*: "... populo uero israel salutem et ciuitati iherusalem restauracionem tunc temporis tribuendam textu lectionis denunciauit".⁸

2b. Identificació de l'autor i obra: ANÒNIM, *Explanatio in Sophoniam*.

⁸ És la repetició de la darrera part de l'*explanatio* anterior.

- 3b. Altres manuscrits: BS Iohannis Pauli, XVII, 5.
 4b. Catàlegs i bibliografia: RB 534.
 5b. Edició: *Préfaces* 141-142; BS Iohannis Pauli II, XVII, 32-33.

1c. *Ib., inc.*: “(rúbrica) Item alius prologus (*fi de rúbrica. fol. 326va*) SOPHONIAS SPECULATOR et arcanorum dei cognitor audiuit clamorem...”.

Ib., exp.: “... disperierunt uniuersi qui inuoluti erant argento. (rúbrica) Explicit prologus”.

2c. Identificació de l'autor i obra: HIERONYMUS, *Praefatiuncula ex epistola LIII ad Paulinum desumpta*.

- 3c. Altres manuscrits: BS Iohannis Pauli II, XVII, 4.
 4c. Catàlegs i bibliografia: RB 532.
 5c. PL 22, 547; *Préfaces* 5; BS Iohannis Pauli II, XVII, 11.

1d. *Ib., inc.*: “(rúbrica) Incipit liber sophonie prophete (*fi de rúbrica*). UERBUM DOMINI quod factum est ad sophoniam filium chusi, filli godolie, filii amasie, filii ezechie, in diebus iosie, filii amon, regis iuda...”.

Fol. 327rb, *exp.*: “... cum conuertero captiuitatem uestram coram oculis uestris dicit dominus. (rúbrica) Explicit liber sophonie”.

2d. Identificació de l'autor i obra: *Sophonias*.

1a. *Ib., inc.*: “(rúbrica) Incipit prologus in libro aggei prophete (*fi de rúbrica*). IEREMIAS PROPHETA OB CAUSAM periurii sedechie regis ut in hystoria libri secundi paralipomenon indicatur...”.

Fol. 327va, *exp.*: “... reuersionem populi, edificacionem templi, renouacionem ciuitatis, obseruanciam sacerdotalem et interitum regnorum exterorum significant”.

- 2a. Identificació de l'autor i obra: ANÒNIM, *Explanatio in Aggeum*.
 3a. Altres manuscrits: BS Iohannis Pauli II, XVII, 5.
 4a. Catàlegs i bibliografia: BERGER 161, RB 538.
 5a. Edició: *Préfaces* 142; BS Iohannis Pauli II, XVII, 33-35.

1b. *Ib., inc.*: “(rúbrica) Item alius prologus (*fi de rúbrica*). Aggeus festiuus et letus qui seminauit in lacrimis...”.

Ib., exp.: “... et mouebo omnes gentes et ueniet desideratus cunctis gentibus (rúbrica)”.

2b. Identificació de l'autor i obra: SANCTUS HIERONYMUS, *Praefatiuncula ex epistola LIII ad Paulinum desumpta*.

4b. Catàlegs i bibliografia: RB 536.

5b. Edició: *Préfaces* 148; BS Iohannis Pauli II, XVII, 11-12.

1c. Ib., *inc.*: “(rúbrica) Incipit liber aggei prophete (fi de rúbrica). ANNO SECUNDO darii regis persarum in mense VII° in die una mensis factum est uerbum domini...”.

Fol. 328ra, *exp.*: “... assumam te zorobabel filii (sic) salatiel serue meus dicit dominus et ponam te quasi signaculum, quia te elegi dicit dominus exercituum (rúbrica) Explicit liber aggei prophete”.

2c. Identificació de l'autor i obra: *Aggeus*.

1a. Ib., *inc.*: “(rúbrica) Incipit^a prologus zacharie prophete (fi de rúbrica). ANNO secundo darii regis medorum aggeum et zachariam prophetasse lectiones eorumdem declarant. Sed hac de causa agges (sic) zacharie in ordine prophetarum prelatus esse uidetur...”.

Fol. 328rb, *exp.*: “... liberacio eiusdem ac reditus capituitatis de terra chaldeorum profectus est (sic) per noctem prophete est reuelatum”.

2a. Identificació de l'autor i obra: ANÒNIM, *Explanatio in Zachariam*.

4a. Catàlegs i bibliografia: RB 539.

5a. Edició: *Préfaces* 143; BS Iohannis Pauli II, XVII, 36-37.

^a seq liber expunc

1b. Ib., *inc.*: “(rúbrica) Item alius prologus (fi de rúbrica). ZACHARIAS MEMOR domini sui multipliciter in propheta iesum cum uestibus sordidis...”.

Ib., *ex.p.*: “... et predicet sedentem super pullum filium asine subiugalis. (rúbrica) Explicit prologus”.

2b. Identificació de l'autor i obra: HIERONYMUS, *Epistola ad Paulinum*.

4b. Catàlegs i bibliografia: RB 540.

5b. Edició: *Préfaces* 5; BS Iohannis Pauli II, XVII, 12.

1c. Ib., *inc.*: “(rúbrica) Incipit liber zacharie prophete (fi de rúbrica) IN MENSE octauo in anno secundo darii factum est uerbum domini ad zachariam filium barachie filii addo prophetam dicens: Iratus est dominus...”.

Fol. 331ra, *exp.*: “... et uenient omnes immolantes et sumentes ex eis et coquent in eis. Et non erit mercator ultra in domo domini exercituum in die illa. (rúbrica) Explicit liber zacharie prophete”.

2c. Identificació de l'autor i obra: *Zacharias*.

1a. Ib., *inc.*: “(rúbrica) Incipit prologus in libro malachie prophete (*fi de rúbrica*). DEUS PER moysen populo israeli preceperat sacerdotes tabernaculi sui omni corporali uicio liberos hostias sine uicio uacuas...”.

Fol. 331rb, *exp.*: “... preuaricacionem populi israel in obseruandis sacrificiis dei increpacionemque in eumdem quod deos alienos coluerunt significat”.

2a. Identificació de l'autor i obra: ANÒNIM, *Explanatio in Malachiam*.

4a. Catàlegs i bibliografia: RB 543.

5a. Edició: *Préfaces* 143-144; BS Iohannis Pauli II, XVII, 38-39.

1b. Ib., *inc.*: “(rúbrica) Item alius prologus (*fi de rúbrica*). MALACHIAS QUI interpretatur angelus dei in principio uaticinii sui demonstrat odium iudeorum in esau...”.

Fol. 331va, *exp.*: “... qui in huius mundi prosperis preferuntur prophetauit autem nouissimis quando aggeus et malachias. (*rúbrica*) Explicit prologus”.

2b. Identificació de l'autor i obra: Ps. ISIDORUS, *Prologus Malachiae*.

4b. Catàlegs i bibliografia: *Préfaces* 148, RB 545.

1c. Ib., *inc.*: “(rúbrica) Incipit argumentum (*fi de rúbrica*). MALACHIAS APERTE ET in fine omnium prophetarum dicit de abiectioe israel...”.

Ib., *exp.*: “... et in omni loco sacrificatur et offertur nomini meo oblatio munda”.

2c. Identificació de l'autor i obra: HIERONYMUS, *Epistola ad Paulinum*.

4b. Catàlegs i bibliografia: RB 544.

5c. Edició: PL 22, 547; *Préfaces* 5; BS Iohannis Pauli II, XVII, 12-13.

1d. Ib., *inc.*: “MALACHIAS LATINE interpretatur angelus domini, id est nuncius...”.

Ib., *exp.*: “... in manu angeli eius prophetauit autem nouissimis in babilone quando et aggeus. (*rúbrica*) Explicit argumentum”.

2d. Identificació de l'autor i obra: Ps. ISIDORUS, *Prologus Malachiae*.

4d. Catàlegs i bibliografia: RB 545.

5d. Edició: *Préfaces* 148; BS Iohannis Pauli II, XVII, 15.

1e. Ib., *inc.*: “(rúbrica) Incipit liber malachie prophete (*fi de rúbrica*). ONUS uerbi domini ad israel in manu malachie prophete. Dilexi uos dicit dominus, et dixistis: In quo dilexisti nos?...”.

Fol. 332rb, *exp.*: “... Ecce ego mittam uobis helyam prophetam antequam ueniat dies domini magnus et horribilis. Et conuertet cor patrum ad filios

et cor filiorum ad patres eorum, ne forte ueniam et percuciam terram anathemate. (*rúbrica*) Explicit liber malachie”.

2e. Identificació de l'autor i obra: *Malachias*.

1a. Ib., *inc.*: “(*rúbrica*) Incipit prologus machabeorum (*fi de rúbrica*) DOMINO EXCELLENTISSIMO et in cultu christiane religionis strenuissimo lodouico regi, Rabanus uilissimus seruorum dei in domino dominorum, perpetuam optat salutem. Cum sim promptus animorum ad parendum atque seruiendum uestre uoluntati...”.

Fol. 332va, *exp.*: “... ad multorum salutem custodiat et post huius uite cursum ad ueram et eternam beatitudinem peruenire concedat”.

2a. Identificació de l'autor i obra: RABANUS, *Prologus I Maccabeorum [Epistula ad Ludovicum regem]*.

4a. Catàlegs i bibliografia: BERGER 190, RB 547.

5a. Edició: PL 109, 1125; *Préfaces* 152; BS Ioannis Pauli II, XVIII, 6-7.

1b. Ib., *inc.*: “(*rúbrica*) Item alius prologus (*fi de rúbrica*). REUERENTISSIMO domino et omni caritatis officio dignissimo geroldo sacri palatii archidiacono, Rabanus uilis dei seruus seruorum in christo, salutem. Memini me in palatio uuangionum ciuitatis constitutum tecum habere sermonem de eminentia sacrarum scripturarum...”.

Fol. 332vb, *exp.*: “... fraternitatem tuam diuina magestas prosperis successibus pollentem eterne beatitudinis gaudia promerentem omni tempore nostri memorem conseruare dignetur”.

2b. Identificació de l'autor i obra: RABANUS, *Prol. I Maccabeorum [Epistula ad Geroldum]*.

4b. Catàlegs i bibliografia: BERGER 192, RB 553.

5b. Edició: PL 109, 1127; *Préfaces* 152; BS Ioannis Pauli II, XVIII, 8-9.

1c. Ib., *inc.*: “(*rúbrica*) Item alius prologus (*fi de rúbrica*). MACHABEORUM LIBRI duo prenotant prelia inter hebreorum duces gentemque persarum pugnam quoque sabbatorum...”.

Ib., *exp.*: “... non solum non fleuit, sed et gaudens ortabatur ad gloriam passionis. (*rúbrica*) Explicit prologus”.

2c. Identificació de l'autor i obra: *Prologus in librum Macchabeorum*.

4c. Catàlegs i bibliografia: BERGER 189, RB 551.

5c. Edició: *Préfaces* 151; BS Ioannis Pauli II, XVIII, 5.

1d. Ib., *inc.*: “(rúbrica) Incipit primus liber Machabeorum (*fi de rúbrica. Fol. 333ra*). ET FACTUM EST postquam percussit alexander philippi rex macedo, qui primus regnavit in grecia, egressus est de terra cethim percussit darium regem persarum et medorum et constituit prelia multa...”.

Fol. 343rb, *exp.*: “... Ecce hec scripta sunt in libro dierum sacerdocii eius ex quo factus est princeps sacerdotum post patrem suum”.

2d. Identificació de l'autor i obra: *Macabeus I*.

1e. Ib., *inc.*: “(rúbrica) Incipit secundus liber Machabeorum (*fi de rúbrica*). FRATRIBUS QUI sunt per egyptum iudeis salutem dicunt fratres qui sunt ierosolimis iudei et qui in regione iudea. Salutem et pacem bonam...”.

Fol. 350vb, *exp.*: “... Sicut enim uinum semper bibere aut semper aquam contrarium est, alterius autem uti delectabile, ita legentibus si semper exactus sit sermo non erit ingratus. Hic ergo erit consummatus. (*Fol. 351ra, rúbrica*) Explicit liber machabeorum”.

2e. Identificació de l'autor i obra: *Macabeus II*.

1a. Ib., *inc.*: “(rúbrica) Incipit prologus in libro mathei apostoli et euangeliste (*fi de rúbrica*). MATHEUS EX IUDEA, sicut in ordine primus ponitur, ita euangelium in iudea primus scripsit. Cuius uocatio ad deum ex publicanis...”.

Ib., *exp.*: “... Nobis enim hoc in studio argumenti fuit et fidem facte rei tradere et operantis dei intelligendam diligenter esse dispositionem querentibus ea non tacere”.

2a. Identificació de l'autor i obra: *Prologus [monarchianus] in Matthaem*.

4a. Catàlegs i bibliografia: BERGER 199, RB 590.

5a. Edició: WORDSWORTH, I, 15-17; CORSSSEN, *Monarchianische Prologe*, 5-7; *Préfaces* 170-171; ALAND, 538, 547.

1b. Ib., *inc.*: “(rúbrica) Item alius prologus (*fi de rúbrica*). MATHEUS A NATIUITATE Domini exordium sumens ad tempus usque ad resurreccionem dominice finem sue narrationis produxit...”.

Fol. 351rb, *exp.*: “... facta sunt principium sumens et ipse usque ad tempus dominice resurreccionis pertingit”.

2b. Identificació de l'autor i obra: *Prologus Matthei*.

4b. Catàlegs i bibliografia: BERGER, 216, RB 602.

5b. Edició: *Préfaces* 183.

1c. lb., *inc.*: “In primo certe canone quatuor concordant ordine...”.

lb., *exp.*: “... Singulorum in decimo significantur in numero horum scriptorum propria in sigillatim ac piissima LXXII proprium Mathei XIX proprium Marchi LXXII proprium Luce XXVI proprium Johannis”.

2c. Identificació de l'autor i obra: ANÒNIM, *Canones Evangeliorum*.

4c. Catàlegs i bibliografia: RB 848.

5b. Edició: *Préfaces* 186.

1d. lb., *inc.*: “(rúbrica) Incipit prefacio sancti Jeronimi presbyteri in euangeliis (fi de rúbrica). BEATISSIMO PAPE damaso iheronimus. Nouum opus facere me cogis ex ueteri ut post exemplaria scripturarum toto orbe dispersa quasi quidam arbiter sedeam...”.

Fol. 351vb, *exp.*: “... et loca in quibus uel eadem uel uicina dixerunt. Opto ut in christo ualeas et memineris mei papa beatissime ora pro me”.

2d. Identificació de l'autor i obra: Sanctus HIERONYMUS, *Prologus in IV Evangelia (ex Epistola ad Damasum papam)*.

4d. Catàlegs i bibliografia: BERGER 195, RB 595.

5d. Edició: PL 29, 557-560; WORDSWORTH, I, 1-3; *Préfaces* 153-154

1e. lb., *inc.*: (rúbrica) Incipit argumentum (fi de rúbrica). Sciendum tamen ne quis ignarum ex similitudine numerorum ...”

Fol. 300vb, *exp.*: “... tantum modo continentur non post contra hic comparatio esse quod solum est”.

2e. Identificació de l'autor i obra: ANÒNIM, *Prologus Mathei*.

4e. Catàlegs i bibliografia: BERGER 198, RB 601.

5e. Edició: WORDSWORTH, I, 5; *Préfaces* 158.

1f. lb., *inc.*: “(rúbrica) Item alius prologus (fi de rúbrica) PLURES FUISSE qui euangelia scripserunt et luchas euangelista testatur dicens...”.

Fol. 352rb, *exp.*: “... Quibus cunctis perspicue ostenditur quatuor debere tantum euangelia suscipi et omnes apocriforum uenias (sic) mortus (sic) magis hereticis quam ecclesiasticis minus (sic) canendas”.

2f. Identificació de l'autor i obra: Sanctus HIERONYMUS, *Prologus quatuor Evangeliorum (ex Commentario in Matthaeum)*.

4f. Catàlegs i bibliografia: BERGER 196, RB 596.

5f. Edició: PL 26, 15-22; WORDSWORTH, I, 11-14; *Préfaces* 155.

1g. lb., *inc.*: “(rúbrica) Item alius prologus (fi de rúbrica). MATHEUS CUM primo predicasset euangelium in iudea uolens transire ad gentes, primus euangelium scripsit hebraice...”.

Fol. 352va, *exp.*: "... in homine humanitas. In uitulo sacerdotium. In leone regnum. In aquila exprimitur diuinitatis sacramentum".

2g. Identificació de l'autor i obra: *Prologus Matthaei*.

4g. Catàlegs i bibliografia: BERGER 200, RB 589.

5g. Edició: PL 114, 63-65; *Préfaces* 183.

1h. Ib., *inc.*: "(*rúbrica*) Incipit liber secundum Matheum (*fi de rúbrica*) LIBER GENERACIONIS ihesu xpi filii dauid, filli abraham...".

Fol. 363va, *exp.*: "... Et ecce ego uobiscum sum omnibus diebus usque ad consumacionem seculi".

2h. Identificació de l'autor i obra: *Evangelium secundum Matthaëum*.

1a. Ib., *inc.*: "(*rúbrica*) Incipit prologus marci euangelisti (*fi de rúbrica*). MARCHUS EUANGELISTA dei electus et petri in baptisate filius atque in diuino sermone discipulus, sacerdocium in israel agens secundum carnem leuita, ad fidem christi conuersus euuangelium in ytaliam scripsit...".

Fol. 363vb, *exp.*: "... Denique inquisita uolumus agnosci habentes mercedem exhortationis. Quoniam qui plantat et qui rigat unum sunt. Qui autem incrementum prestat deus...".

2a. Identificació de l'autor i obra: *Prologus [monarchianus] in euangelium secundum Marcum*.

4a. Catàlegs i bibliografia: BERGER 225, RB 607.

5a. Edició: WORDSWORTH, I, 171-173; CORSSEN 9-10; *Préfaces* 171; ALAND 539, 547.

1b. Ib., *inc.*: "(*rúbrica*) Incipit euangelii secundum Marcum (*fi de rúbrica*). INICIUM EUANGELII ihesu christi filii dei. Sicut scriptum est in ysaia propheta: Ecce ego mitto angelum meum ante faciem tuam...".

Fol. 370vb, *exp.*: "... Illi autem profecti predicauerunt ubique domino cooperante et sermonem confirmante sequentibus signis (*rúbrica*) Explicit euangelium secundum Marchum".

2b. Identificació de l'autor i obra: *Evangelium secundum Marcum*.

1a. Ib., *inc.*: "(*rúbrica*) Incipit prologus secundum lucam (*fi de rúbrica*). LUCAS, SYRUS nacione, antiocenus, arte medicus, discipulus apostolorum, paulum secutus postea usque ad consummacionem eius, seruiens domino fuit sine crimine...".

Fol. 371ra, *exp.*: "... publicam curiositatem nec non tantum uolentibus deum uideremur demonstrare quam fastidentibus prodidisse".

2a. Identificació de l'autor i obra: *Prologus [monarchianus] in evangelium secundum Lucam*.

4a. Catàlegs i bibliografia: BERGER 230, RB 620.

5a. Edició: PL 30, 643-644; WORDSWORTH, I, 269-271; CORSSSEN 7-9; *Préfaces* 172; ALAND 539, 547.

1b. *lb., inc.*: “(rúbrica) Item alius prologus (*fi de rúbrica*). QUONIAM QUIDEM multi conati sunt ordinare narrationes que in nobis complete sunt rerum...”.

lb., exp.: “.. ex ordine tibi scribere, optime theophile, ut cognoscas eorum uerborum de quibus eruditus es ueritatem”.

2b. Identificació de l'autor i obra: *Prologus Lucae*.

1c. *lb., inc.*: “(rúbrica) Incipit euangelium secundum lucam (*fi de rúbrica*). FUIT IN diebus herodis regis iude sacerdos quidem (*sic*) nomine zacharias de uice abya et uxor illius de filiabus aaron et nomen eius elysabeth...”.

Fol. 382rb, *exp.*: “... Et ipsi adorantes regressi sunt in iherusalem cum gaudio magno. Et erant semper in templo laudantes et benedicentes deum. (*rúbrica*) Expicit euangelium secundum Lucam”.

2c. Identificació de l'autor i obra: *Evangelium secundum Lucam*.

1a. *lb., inc.*: “(rúbrica) Incipit prologus secundum Iohannem (*fi de rúbrica*). HIC EST JOHANNES euuangelista unus ex discipulis domini qui uirgo a deo electus est. Quem de nuptiis uolentem nubere uocauit deus...”.

Fol. 382va, *exp.*: “... ut sciendi desiderio collocato et querentibus fructus laboris et deo magisterii doctrina seruetur”.

2a. Identificació de l'autor i obra: *Prologus [monarchianus] in evangelium Iohannis*.

4a. Catàlegs i bibliografia: BERGER 236, RB 624.

5a. Edició: WORDSWORTH, I, 485-487; CORSSSEN 6-7; *Préfaces* 173; ALAND 538-539, 548.

1b. *lb., inc.*: “(rúbrica) Item alius prologus (*fi de rúbrica*). Si aut fiscellas iunco texerem aut palmarum folia compilarem ut in sudore uultus mei comederem panem, et uentris opus sollicita mente tractarem, nullus morderet, nemo reprehenderet...”.

Fol. 382vb, *exp.*: “... magis utile quid ex otio meo ecclesiis christi uenturum ratus quam ex aliorum negocio”.

2b. Identificació de l'autor i obra: Sanctus HIERONYMUS, *Prologus Iob*.

4b. Catàlegs i bibliografia: BERGER 56, RB 357.

5b. Edició: PL 29, 61-62; *Préfaces* 39; BS Pii XII, IX, 74-76.

1c. Ib., *inc.*: "JOHANNES EUANGELISTA quem dominus ihesus amauit plurimum nouissimum omnium scripsit hoc euangelium postulantibus asie episcopis...".

Ib., *exp.*: "... hic uero scripta uel epistolas ad eum pertulerat a fratribus missas qui in ponto erant fideles in christo ihesu domino nostro".

2c. Identificació de l'autor i obra: HIERONYMUS, *De uiris illustribus*, c. 9.

4c. Catàlegs i bibliografia: BERGER 241, RB 626.

5c. Edició: PL 23, 654; WORDSWORTH I, 490.

1d. Ib., *inc.*: "(*rúbrica*) Inicium sancti euangelii secundum Iohannem (*fi de rúbrica*). IN PRINCIPIO erat uerbum et uerbum erat apud deum et deus erat uerbum. Hoc erat in principio apud deum...".

Fol. 391va, *exp.*: "... Sunt autem et alia multa que fecit ihesus, que si scribantur per singula nec ipsum arbitror mundum capere eos qui scribendi sunt libros. (*rúbrica*) Explicit euangelium secundum Johannem".

2d. Identificació de l'autor i obra: *Evangelium secundum Johannem*.

1a. Ib., *inc.*: "(*rúbrica*) Incipit prologus super epistolam pauli ad Romanos (*fi de rúbrica*). PROLOGUM SUBIECTUM (*sic*) siue canones qui subsequuntur nemo putet ab Iheronymo factos...".

Ib., *exp.*: "... uel hoc quod sane doctrine redditum est sagaci mente perlegerit".

2a. Identificació de l'autor i obra: PEREGRINUS episcopus, *Prologus in epistolas Pauli*.

4a. Catàlegs i bibliografia: BERGER 279; RB 672.

5a. Edició: WORDSWORTH, II, 17.

1b. Ib., *inc.*: "Multis occupatis (*sic*) necessitatibus litteris tuis tardius respondi carissime, postuueras (*sic*) enij ut contra hereticorum uersuciam fallaciam firmissimum aliquod propugnaculum in diuinis scripturis sagaci indagine reperirem...".

Fol. 391vb, *exp.*: "... continenciam scripturarum palam facerem nulli existens inimicus et ut errantium uelocius sicut postulasti corrigerentur mentes".⁹

⁹ El nostre manuscrit considera aquest pròleg com la continuació del pròleg anterior.

2b. Identificació de l'autor i obra: PRISCILLIANUS, *Prologus in canones epistolarum Pauli*.

4b. Catàlegs i bibliografia: BERGER 270, RB 656.

5b. Edició: WORDSWORTH, II, 18-19.

1c. Ib., *inc.*: “(rúbrica) Incipit prologus sancti ieronymi in epistolis pauli apostoli (fi de rúbrica) PRIMUM queritur quare post euangelia que supplementum legis sunt et in quibus nobis exempla et precepta uiuendi plenissime digesta sunt, uoluerit apostolus has epistolas ad singulas ecclesias destinare. Hac autem causa factum uidetur, ut scilicet in initio nascentis ecclesie...”.

Fol. 392rb, *exp.*: “... Nam et uictis compassi estis et rapinam bonorum uestrorum cum gaudio suscepistis, cognoscentes vos habere meliorem et manentem substantiam”.

2c. Identificació de l'autor i obra: [PELAGIUS], *Prologus in epistolas Pauli*.

4c. Catàlegs i bibliografia: BERGER 253, RB 670.

5c. Edició: *Préfaces* 213-215; WORDSWORTH, II, 1-5.

1d. Ib., *inc.*: “Romani sunt qui ex iudeis gentibusque crediderunt. His (sic) superba contentione uolebant se alterutrum super ponere. Nam iudei dicebant: Nos sumus populus dei, quos ab initio dilexit et fuit...”.

Fol. 392va, *exp.*: “... presertim cum in eadem lege predictum (sic) et iudeos et gentes ad christi fidem uocandos ostendant. Quam ob rem uicissim eos humilians ad pacem et concordiam cohortatur”.

2d. Identificació de l'autor i obra: [PELAGIUS], *Argumentum epistolae ad Romanos*.

4d. Catàlegs i bibliografia: BERGER 255, RB 674.

5d. Edició: *Préfaces* 215-217; WORDSWORTH, II, 35-38.

1e. Ib., *inc.*: “(rúbrica) Item aliud argumentum (fi de rúbrica). Romani sunt in partibus ytalie...”.

Ib., *exp.*: “... hos reuocat apostolus ad ueram et euangelicam fidem scribens eis a chorintho”.

2e. Identificació de l'autor i obra: [MARCION], *Prologus in epistolam ad Romanos*.

4e. Catàlegs i bibliografia: BERGER 280, RB 677.

5e. Edició: *Préfaces* 235; WORDSWORTH, II, 41-42.

1f. *Ib., inc.*: “(rúbrica) Aliud prologus (sic) (fi de rúbrica). ROMANOS nondum uiderat apostolus nec in eis ipse ut in ceteris...”.

Ib., exp.: “... desiderio (sic) enim uidere uos ut aliquid imperciar uobis gracie spiritualis ad confirmandum...”.

2f. Identificació de l'autor i obra: ANÒNIM, *Prologus ad Romanos*.

4f. Catàlegs i bibliografia: RB 679.

5f. Edició: *Préfaces* 252.

1g. *Ib., inc.*: “(rúbrica) Incipit epistola ad Romanos (fi de rúbrica). PAULUS seruus ihesu xpi uocatus apostolus segregatus in euuangelium dei quod ante promiserat per prophetas suos in scripturis sanctis...”.

Fol. 396va, *inc.*: “... secundum preceptum eterni dei ad obeccionem (sic) fidei in cunctis gentibus cogniti soli sapienti deo per ihesum christum. Cui est honor et gloria in secula seculorum amen”.

2g. Identificació de l'autor i obra: Sanctus PAULUS, *Epistola ad Romanos*.

1a. *Ib., inc.*: “(rúbrica) Incipit prologus in prima epistola ad corinthios (fi de rúbrica. Fol. 396vb). CORINTHII SUNT achaici et hii similiter ab apostolo audierunt uerbum ueritatis...”.

Ib., exp.: “... scribens eis ab epheso per thimotheum discipulum suum”.

2a. Identificació de l'autor i obra: ANÒNIM, *Argumentum in epistolam ad Corinthios primam*.

4a. Catàlegs i bibliografia: RB 685.

5a. Edició: PL 191, 1533; *Préfaces* 235a; WORDSWORTH II, 153.

1b. *Ib., inc.*: “(rúbrica) Incipit prima epistola ad corinthios (fi de rúbrica). PAULUS APOSTOLUS uocatus ihesu christi per uoluntatem dei, et sostenes frater ecclesie dei que est corinthi, sanctificatis in christo ihesu, uocatis sanctis cum omnibus qui inuocant nomen domini nostri ihesu christi...”.

Fol. 400vb, *exp.*: “... Gratia domini nostri ihesu christi uobiscum. Caritas mea cum omnibus uobis in christo ihesu domino nostro. Amen”.

2b. Identificació de l'autor i obra: Sanctus PAULUS, *Epistola I ad Corinthios*.

1a. *Ib., inc.*: “(rúbrica) Incipit argumentum in epistola secunda ad chorinthios (fi de rúbrica). Post actam penitentiam consolatoriam scribit eis epistolam...”.

Ib., exp.: “... hortatur ad meliora contristatos quidem eos sed emendatos ostendens”.

2a. Identificació de l'autor i obra: ANÒNIM, *Argumentum in epistolam ad Corinthios secundam*.

4a. Catàlegs i bibliografia: BERGER 280, RB 700.

5a. Edició: *Préfaces* 235a - 236a; WORDSWORTH, II, 279.

1b. *Ib., inc.*: “(rúbrica) Incipit secunda epistola beati pauli ad chorintios (*fi de rúbrica*). PAULUS APOSTOLUS christi ihesu per uoluntatem dei et thimotheus frater, ecclesie dei que est corinti cum omnibus sanctis qui sunt in uniuersa achaia...”.

Fol. 403va, *exp.*: “... Gratia domini nostri ihesu christi et caritas dei et communicatio spiritus sancti sit cum omnibus uobis. amen”.

2b. Identificació de l'autor i obra: Sanctus PAULUS, *Epistola II ad Corinthios*.

1a. *Ib., inc.*: “(rúbrica) Prologus ad galathas (*fi de rúbrica*). GALATHE SUNT GRECI. Hii uerbum ueritatis...”.

Ib., exp.: “... hos apostolus reuocat ad fidem ueritatis scribens eis ab epheso”.

2a. Identificació de l'autor i obra: ANÒNIM, *Argumentum in epistolam ad Galathas*.

4a. Catàlegs i bibliografia: BERGER 280, RB 707.

5a. Edició: *Préfaces* 236a; WORDSWORTH, II, 355.

1b. *Ib., inc.*: “(rúbrica) Incipit epistola ad galathas (*fi de rúbrica*). PAULUS APOSTOLUS non ab hominibus neque per hominem, sed per ihesum christum et deum et patrem qui suscitauit eum a mortuis...”.

Fol. 405ra, *exp.*: “... Gratia domini nostri ihesu christi cum spiritu uestro amen. (rúbrica) Explicit epistola ad galatas”.

2b. Identificació de l'autor i obra: Sanctus PAULUS, *Epistola ad Galatas*.

1a. *Ib., inc.*: “(rúbrica) Incipit prologus in epistola ad ephesios (*fi de rúbrica*). EPHESII SUNT ASIANI. Hii accepto uerbo...”.

Ib., exp.: “... Hos collaudat apostolus scribens eis a roma de carcere per titicum diaconem”.

2a. Identificació de l'autor i obra: ANÒNIM, *Argumentum in epistolam ad Ephesios*.

4a. Catàlegs i bibliografia: RB 715.

5a. Edició: *Préfaces* 236a; WORDSWORTH, II, 406.

1b. lb., *inc.*: “(rúbrica) Incipit epistola ad ephesios (*fi de rúbrica*). PAULUS APOSTOLUS ihesu christi per uoluntatem dei, omnibus sanctis qui sunt ephesi et fidelibus in christo ihesu, Gratia uobis et pax a deo patre nostro et domino ihesu christo...”.

Fol. 406rb, *exp.*: “... Gratia cum omnibus qui diligunt dominum nostrum ihesum christum in incorruptionem amen. (rúbrica) Explicit epistola ad ephesios”.

2b. Identificació de l'autor i obra: Sanctus PAULUS, *Epistola ad Ephesios*.

1a. lb., *inc.*: “(rúbrica) Incipit prologus ad philipenses (*fi de rúbrica*). PHILIPPENSES SUNT macedones...”.

lb., *exp.*: “... scribens eis a roma de carcere per epafroditum”.

2a. Identificació de l'autor i obra: ANÒNIM, *Argumentum in epistulam ad Philippenses*.

4a. Catàlegs i bibliografia: RB 728.

5a. Edició: PL 192, 221; *Préfaces* 236a; WORDSWORTH, II, 455.

1b. lb., *inc.*: “(rúbrica) Incipit epistola ad philipenses (*fi de rúbrica*. Fol. 406va). PAULUS APOSTOLUS et timotheus serui ihesu christi omnibus sanctis in christo ihesu qui sunt philipis cum episcopis et diaconibus. Gratia uobis et pax a deo patre nostro et domino ihesu christo...”.

Fol. 407rb, *exp.*: “... Salutant uos omnes sancti, maxime autem qui de cesaris domo sunt. Gratia domini nostri ihesu christi cum spiritu uestro amen. (rúbrica) Explicit epistola ad philipenses”.

2b. Identificació de l'autor i obra: Sanctus PAULUS, *Epistola ad Philippenses*

1a. lb., *inc.*: “(rúbrica) Incipit prologus ad colosenses (*fi de rúbrica*). COLOSENSES ET HII sicut laodicenses, sunt asiani...”.

lb., *exp.*: “... scribit eis ab epheso per tithicum diaconem et onesimum acolitum”.

2a. Identificació de l'autor i obra: ANÒNIM, *Argumentum Marcioniticum in epistulam ad Colosenses*.

4a. Catàlegs i bibliografia: RB 736.

5a. Edició: PL 192, 257; *Préfaces* 236a-237a; WORDSWORTH, II, 490.

1b. lb., *inc.*: “Colosenses sunt quorum auditam fidem...”.

Ib., *exp.*: “... uel legis cerimoniam (*sic*) seducentur”.¹⁰

2b. Identificació de l'autor i obra: ANÒNIM, *Argumentum Pelagianum in epistulam ad Colossenses*.

4b. Catàlegs i bibliografia: RB 737.

5b. Edició: *Préfaces* 237b; WORDSWORTH, II, 491.

1c. Fol. 407va, *inc.*: “(*rúbrica*) Incipit epistola ad colosenses (*fi de rúbrica*). PAULUS APOSTOLUS ihesu christi per uoluntatem dei et thimotheus frater hiis qui sunt colosis sanctis et fidelibus fratribus in christo ihesu, Gratia uobis et pax a deo patre nostro...”.

Fol. 408rb, *exp.*: “... Memores estote uinculorum meorum. Gratia domini ihesu uobiscum amen. (*rúbrica*) Explicita pistola ad colosenses”.

2c. Identificació de l'autor i obra: Sanctus PAULUS, *Epistola ad Colosenses*.

1a. Ib., *inc.*: “(*rúbrica*) Incipit epistola ad thessalonisenses (*fi de rúbrica*). THESSALONICENSES sunt macedones qui accepto uerbo ueritatis perstiterunt in fide...”.

Ib., *exp.*: “... Hos collaudat apostolus scribens eis ab athenis per troacum (*sic*) et onesimum”.

2a. Identificació de l'autor i obra: ANÒNIM, *Argumentum Marcioniticum in epistulam ad Thessalonicenses primam*.

4a. Catàlegs i bibliografia: RB 747.

5a. Edició: PL 192, 287; *Préfaces* 237a; WORDSWORTH, II, 523.

1b. Ib., *inc.*: “(*rúbrica*) Incipit epistola ad thessalonisenses (*fi de rúbrica*). PAULUS ET SILUANUS et timotheus ecclesie thessalonicensium in deo patre nostro et domino ihesu christo, gratia uobis et pax...”.

Fol. 409rb, *exp.*: “... Adiuro uos per dominum ut legatur epistola hec omnibus sanctis fratribus. Gratia domini nostri ihesu christi cum omnibus uobis amen. (*rúbrica*) Explicite I^a epistola ad thessalonicenses”.

2b. Identificació de l'autor i obra: Sanctus PAULUS, *Epistola I ad Thessalonicenses*.

1a. Ib., *inc.*: “(*rúbrica*) Incipit prologus in II^a epistola ad thessalonicenses (*fi de rúbrica*). AD THESSALONICENSES secundam scribit epistolam...”.

¹⁰ Com en la nota anterior.

Ib., *exp.*: "... ab athenis per tithicum diachonem et onesimum acolitum".

2a. Identificació de l'autor i obra: ANÒNIM, *Argumentum in epistolam ad Thessalonicenses secundam*.

4a. Catàlegs i bibliografia: RB 752.

5a. Edició: PL 192, 311; *Préfaces* 237a; WORDSWORTH, II, 554.

1b. Ib., *inc.*: "(*rúbrica*) Incipit secunda epistola ad thessalonicenses (*fi de rúbrica*). PAULUS ET SILUANUS et timotheus ecclesie thessalonicensium in deo patre nostro et domino ihesu christo, gratia uobis et pax a deo patre nostro et domino ihesu christo...".

Fol. 409vb, *exp.*: "... quod est signum in omni epistola. Ita scribo. Gratia domini nostri ihesu christi cum omnibus uobis amen. (*rúbrica*) Explicite epistola ad thessalonicenses".

2b. Identificació de l'autor i obra: Sanctus PAULUS, *Epistola II ad Thessalonicenses*.

1a. Ib., *inc.*: "(*rúbrica*) Incipit prologus in I^a epistola ad thimotheum (*fi de rúbrica*). TIMOTHEUM INSTRUIT et docet...".

Ib., *exp.*: "... scribens ei a laodicia per titum diaconum".

2a. Identificació de l'autor i obra: ANÒNIM, *Argumentum in epistolam ad Timotheum primam*.

4a. Catàlegs i bibliografia: RB 765.

5a. Edició: PL 192, 325; *Préfaces* 237a; WORDSWORTH, II, 573.

1b. Ib., *inc.*: "(*rúbrica*) Incipit prima epistola ad thimotheum (*fi de rúbrica*). PAULUS APOSTOLUS christi ihesu secundum imperium dei saluatoris nostri et christi ihesu spei nostre, timotheo dilecto filio in fide...".

Fol. 410vb, *exp.*: "... et oppositiones falsi nominis scientie, quam quidam promittentes circa fidem exercebant. Gratia tecum amen. (*rúbrica*) Explicite epistola I^a ad thimotheum".

2b. Identificació de l'autor i obra: Sanctus PAULUS, *Epistola I ad Timotheum*.

1a. Ib., *inc.*: "(*rúbrica*) Incipit prologus in II^a epistola ad thimotheum (*fi de rúbrica*). ITEM TIMOTHEO SCRIBIT de exhortatione martirii...".

Ib., *exp.*: "... nouissimis temporibus et de sua passione, scribens a laodicia (*sic*)".

2a. Identificació de l'autor i obra: ANÒNIM, *Argumentum in epistolam ad Timotheum secundam*.

4a. Catàlegs i bibliografia: RB 772.

5a. Edició: PL 192, 363; *Préfaces* 238a; WORDSWORTH, II, 615.

1b. *Ib., inc.*: “(rúbrica) Incipit II^a epistola ad timotheum (*fi de rúbrica*). PAULUS apostolus christi ihesu per uoluntatem dei secundum promissionem uite que est in christo ihesu...”.

Fol. 411va, *exp.*: “... Salutat te eubolus et prudens (*sic*) et linus et claudia et fratres omnes. Dominus noster ihesus christus cum spiritu tuo. Gratia dei uobiscum amen. (*rúbrica*) Explicet epistola ad timotheum”.

2b. Identificació de l'autor i obra: Sanctus PAULUS, *Epistola II ad Timotheum*.

1a. *Ib., inc.*: “(rúbrica) Incipit argumentum in apistola (*sic*) ad titum (*fi de rúbrica*). TITUM COMMONEFACIT et instruit...”.

Ib., exp.: “... qui in scripturis iudaicis credunt, scribens ei ab ethenis (*sic*)”.

2a. Identificació de l'autor i obra: ANÒNIM, *Argumentum in epistulam ad Titum*.

4a. Catàlegs i bibliografia: RB 780.

5a. Edició: PL 192, 383; *Préfaces* 238a; WORDSWORTH, II, 646.

1b. *Ib., inc.*: “(rúbrica) Incipit epistola ad tytum (*fi de rúbrica*). PAULUS SERUUS dei, apostolus autem ihesu christi secundum fidem electorum dei et agnitionem ueritatis que secundum pietatem est in spem uite eterne...”.

Fol. 412ra, *inc.*: “... Salutant te qui mecum sunt omnes. Saluta eos qui nos amant in fide. Gratia dei cum omnibus uobis amen. (*rúbrica*) Explicet epistola ad titum”.

2b. Identificació de l'autor i obra: Sanctus PAULUS, *Epistola ad Titum*.

1a. *Ib., inc.*: “(rúbrica) Incipit argumentum in epistola ad philemonem (*fi de rúbrica*). PHILEMONI familiares litteras facit...”.

Ib., exp.: “... ab urbe roma de carcere per supra dictum honesimum”.

2a. Identificació de l'autor i obra: ANÒNIM, *Argumentum Marcioniticum in epistulam ad Philemonem*.

4a. Catàlegs i bibliografia: RB 783.

5a. Edició: PL 192, 393; *Préfaces* 238a; WORDSWORTH, II, 668.

1b. *Ib., inc.*: “(rúbrica) Incipit epistola ad philemonem (*fi de rúbrica*). PAULUS UINCTUS christi ihesu et timotheus frater philemoni dilecto et adiutori nostro...”.

Fol. 412rb, *exp.*: "... Marcus, aristarcus, demas, lucas adiutores mei in domino. Gratia domini nostri ihesu christi cum spiritu uestro amen".

2b. Identificació de l'autor i obra: Sanctus PAULUS, *Epistola ad Philemonem*.

Ω

1a. *Ib., inc.*: "HEBREI proprio gentis sue uocabulo appellabantur qui in christum crediderunt (*sic*) ex iudeis, quorum ecclesie ab apostolis fundate erant...".

Ib., exp.: "... Ideo in hac epistola non premisit quia ipse specialiter ad gentes missus erat, ceteri uero apostoli ad iudeos".

2a. Identificació de l'autor i obra: ANÒNIM, *Argumentum in epistulam ad Hebraeos*.

4a. Catàlegs i bibliografia: BERGER 285, RB 791.

5a. Edició: *Préfaces* 254; WORDSWORTH, II, 690.

1b. *Ib., inc.*: "(*rúbrica*) Incipit argumentum in epistola ad hebreos (*fi de rúbrica*). IN PRIMIS dicendum est cur apostolus Paulus in hac epistola scribendo non seruauerit morem suum ut uel uocabulum nominis sui uel ordinis describeret dignitatem...".

Fol. 412va, *exp.*: "... Cuius sensum et ordinem retinens lucas euangelista post excessum beati apostoli pauli greco sermone exposuit".

2b. Identificació de l'autor i obra: ANÒNIM, *Argumentum in epistulam ad Hebraeos*.

4b. Catàlegs i bibliografia: BERGER 283, RB 793.

5b. Edició: PL 192, 399; *Préfaces* 253-254; WORDSWORTH, II, 679-680.

1c. *Ib., inc.*: "(*rúbrica*) Incipit epistola ad hebreos (*fi de rúbrica*). MULTIPHARIE multisque modis olim deus loquens patribus in prophetis, nouissime diebus istis locutus est nobis in filio...".

Fol. 415rb, *exp.*: "... Salutant uos fratres de ytalìa. Gratia cum omnibus uobis amen. (*rúbrica*) Explicit epistola ad hebreos".

2c. Identificació de l'autor i obra: *Epistola ad Hebraeos*.

a

1a. *Ib., inc.*: "(*rúbrica*) Incipit argumentum in Actus apostolorum (*fi de rúbrica*). ACTUS APOSTOLORUM nudam quidem sonare uidentur historiam...".

Ib., *exp.*: "... pariter omnia uerba illius anime languentis esse medicaminam (*sic*). (*rúbrica*) Explicit argumentum".

2a. Identificació de l'autor i obra: HIERONYMUS, *Epistola LIII ad Paulinum*.

4a. Catàlegs i bibliografia: BERGER 249, RB 631.

5a. PL 22, 548; *Préfaces* 6; WORDSWORTH, III, 2-3.

1b. Ib., *inc.*: "(*rúbrica*) Incipit (*fol. 415va*) prologus beati ieromimi presbiteri in actibus apostolorum (*fi de rúbrica*). LUCAS ANTIOCENSIS, nacione syrus, cuius laus in euangelio canitur, apud antiochiam medicine artis egregius et apostolorum christi discipulus postea...".

Ib., *exp.*: "... ut non solum corporibus, sed etiam animabus eius proficeret medicina".

2b. Identificació de l'autor i obra: ANÒNIM, *Praefatio in Actus Apostolorum*.

4b. Catàlegs i bibliografia: BERGER 244, RB 640.

5b. Edició: *Préfaces* 209; WORDSWORTH, II, 1-2.

1b. Ib., *inc.*: "(*rúbrica*) Incipit liber actuum apostolorum (*fi de rúbrica*). PRIMUM QUIDEM sermonem feci de omnibus, o theophile, que cepit ihesus facere et docere usque in diem qua precipiens apostolis per spiritum sanctum quos elegit assumptus est...".

Fol. 426ra, *exp.*: "... Mansit autem biennio toto in suo conductu, et suscipiebat omnes qui ingrediebantur ad eum, predicans regnum dei et docens que sunt de domino ihesu christo cum omni fiducia sine prohibitione amen".

2b. Identificació de l'autor i obra: *Actus Apostolorum*.

b

1a. Ib., *inc.*: "(*rúbrica*) Incipit prologus in epistola iacobi (*fi de rúbrica*). IACOBUS, petrus et iohannes et iudas VII epistolas ediderunt...".

Ib., *exp.*: "... ut rarus quis non earum leticie secuciat".

2a. Identificació de l'autor i obra: HIERONYMUS, *Epistola LIII ad Paulinum*, 9.

4a. Catàlegs i bibliografia: BERGER 293, RB 807.

5a. Edició: PL 22, 548; WORDSWORTH, III, 231; *Préfaces* 6.

1b. Ib., *inc.*: "JACOBUS apostolus sanctum instruit clerum de cultu celestium preceptorum...".

Ib., *exp.*: "... et de reuelacione plurimorum et ueritatis magistrorum".

2b. Identificació de l'autor i obra: ANÒNIM, *Prologus Iacobi*.

4b. Catàlegs i bibliografia: BERGER 294, RB 806.

5b. Edició: PL 114, 671; WORDSWORTH, III, 232; *Préfaces* 256.

1c. *Ib., inc.*: “(rúbrica) Incipit prologus beati ieronimi in canonicas epistolas (*fi de rúbrica*). NON ITA EST ordo apud grecos qui integre sapiunt fidemque rectam sectantur epistolarum VII que canonicè nuncupantur...”.

Ib., exp.: “... Sed ego in tali opere nec emulorum meorum inuidenciam pertimesco. Nec sancte scripture ueritatem (*fol. 426rb*) poscentibus denegabo”.

2c. Identificació de l'autor i obra: ANÒNIM, *Praefatio in septem epistolas canonicas*.

4c. Catàlegs i bibliografia: BERGER 290-292, RB 809.

5c. Edició: PL 29, 821-822; WORDSWORTH, III, 230-231; *Préfaces* 255.

1c. *Ib., inc.*: “(rúbrica) Incipit epistola iacobi (*fi de rúbrica*). IACOBUS DEI et domini nostri ihesu christi seruus, XII tribubus qui sunt in dispersione, salutem...”.

Fol. 427rb, exp.: “... saluabit animam eius a morte, et operit (*sic*) multitudinem peccatorum”.

2c. Identificació de l'autor i obra: Sanctus JACOBUS, *Epistola*.

c

1a. *Ib., inc.*: “(rúbrica) Incipit argumentum in prima epistola petri (*rúbrica*). SIMON petrus filius iohannis prouincie galilee uico bethsaida frater andree apostoli...”.

Ib., exp.: “... pro fide paciebantur et dispersi erant confortat scribens eis a roma tempore claudii cesaris. (*rúbrica*) Explicit epistola iacobi...”.

2a. Identificació de l'autor i obra: ANÒNIM, *Prologus in epistolam I Petri*.

4a. Catàlegs i bibliografia: RB 816.

5a. Edició: WORDSWORTH, III, 266; *Préfaces* 256; (*només coincideix amb l'explicit que hem transcrit; la resta és diferent*).

1b. *Ib., inc.*: “(rúbrica) Incipit prima epistola petri (*fi de rúbrica*). PETRUS, APOSTOLUS ihesu christi, electis aduenis dispersionis ponti, galathie, capadocie, asie et bithinie, secundum prescenciam dei patris...”.

Fol. 428rb, exp.: “... et marchus filius meus. Salutate inuicem in osculo sancto. Gratia uobis omnibus qui estis in christo ihesu amen”.

2b. Identificació de l'autor i obra: Sanctus PETRUS, *Epistola I*.

1c. *Ib., inc.*: “(rúbrica) Incipit argumentum in II^a epistola petri (*fi de rúbrica*). ISTAM EPISTOLAM EISDEM quibus et primam scribit...”.

Ib., exp.: “... ut qui persecutoribus non cesserunt hereticis non cedant. (rúbrica) Explicit argumentum”.

2c. Identificació de l'autor i obra: ANÒNIM, [*Ex commentario in II Petri*].

3c. Altres manuscrits: París, BNF, ms. lat. 17289, fol. 22.

4c. Catàlegs i bibliografia: RB 10666.

1d. *Ib., inc.*: “(rúbrica) Incipit II^a epistola petri (*fi de rúbrica*). SIMON petrus, seruus et apostolus ihesu christi, hiis qui coequalem uobiscum (*sic*) consortiti sunt fidem...”.

Fol. 429ra, *exp.*: “... Crescite uero in gratia et in cognitione domini nostri ihesu christi et saluatoris nostri. Ipsi gloria et nunc et in diem eternitatis amen. (rúbrica) Explicit II^a epistola petri”.

2d. Identificació de l'autor i obra: Sanctus PETRUS, *Epistola II*.

d

1a. *Ib., inc.*: “(rúbrica) Incipit argumentum in epistola Johannis (*fi de rúbrica*). RACIONEM uerbi et quod deus ipse sit caritas...”.

Ib., exp.: “... eo quod hodium sit interficcionis occasio”.

2a. Identificació de l'autor i obra: ANÒNIM, *Argumentum in Epistulam Johannis primam*.

4a. Catàlegs i bibliografia: BERGER 294 i 306, RB 822.

5a. Edició: PL 114, 693 WORDSWORTH, III, 334; *Préfaces* 256.

1b. *Ib., inc.*: “(rúbrica) Incipit prima epistola beati iohannis (*fi de rúbrica*). QUOD FUIT ab inicio, quod audiuius, quod uidimus oculis nostris, quod perspeximus et manus nostre contrectauerunt de uerbo uite...”.

Fol. 430ra, *exp.*: “... Hic est uerus deus et uita eterna. Ffilioli, custodite uos a simulacris amen”.

2b. Identificació de l'autor i obra: Sanctus JOHANNES, *Epistola I*.

e

1a. *Ib., inc.*: “(rúbrica) Incipit argumentum in epistola iohannis secunda (*fi de rúbrica*). USQUE ADEO AD SANCTAM feminam scribit...”.

Ib., *exp.*: "... testimonium quod ambulauerunt in ueritate peribet (*sic*)".

2a. Identificació de l'autor i obra: ANÒNIM, *Argumentum in Epistulam Johannis secundam*.

4a. Catàlegs i bibliografia: RB 823.

5a. Edició: PL 114, 703; WORDSWORTH, III, 380; *Préfaces* 256.

1b. Ib., *inc.*: "(*rúbrica*) Incipit secunda epistola Johannis (*fi de rúbrica*). SENIOR electe domine et natis eius quos ego diligo in ueritate, et non ego solus, sed et omnes qui cognouerunt ueritatem..."

Fol. 430rb, *exp.*: "... Salutant te filie sororis tue electe. Gratia tecum amen".

2a. Identificació de l'autor i obra: Sanctus JOHANNES, *Epistola II*.

f

1a. Ib., *inc.*: "(*rúbrica*) Incipit argumentum in epistola tertia (*fi de rúbrica*). GAIUM pietatis causa extollit atque ut in ipsa pietate maneat exortatur..."

Ib., *exp.*: "... Demetrio autem bonum testimonium peribet confratribus (*sic*) uniuersis".

2a. Identificació de l'autor i obra: ANÒNIM, *Prologus in III Johannis*.

4a. Catàlegs i bibliografia: RB 824.

5a. Edició: PL 114, 705; WORDSWORTH, III, 387; *Préfaces* 256.

1a. Ib., *inc.*: "(*rúbrica*) Incipit epistola tertia beati iohannis (*fi de rúbrica*). SENIOR Gaio karissimo quem ego diligo in ueritate..."

Fol. 430va, *exp.*: "... et os ad os loquemur. Pax tibi. Salutant te amici. Saluta tu amico (*sic*) nominatim".

2a. Identificació de l'autor i obra: Sanctus JOHANNES, *Epistola III*.

g

1a. Ib., *inc.*: "(*rúbrica*) Incipit argumentum in epistola sancti iude apostoli (*fi de rúbrica*). IUDAS APOSTOLUS FRATER iacobi fratres de corruptionibus (*sic*) uie ueritatis..."

Ib., *exp.*: "... opera sua officii nauare seruilibus".

2a. Identificació de l'autor i obra: ANÒNIM, *Aliud argumentum in Epistulam Iudae*.

4a. Catàlegs i bibliografia: RB 825.

5a. Edició: PL 114, 705; WORDSWORTH, III, 394; *Préfaces* 257.

1b. *lb., inc.:* “(rúbrica) Incipit epistola beati iude apostoli (*fi de rúbrica*). IUDAS, ihesu christi seruus, frater autem iacobi, hiis qui sunt in deo patre dilectis et a christo ihesu conseruatis et uocatis...”.

Fol. 430vb *exp.:* “... gloria et magnificentia, imperium et potestas ante omnia secula et nunc et in omnia secula seculorum amen”.

2b. Identificació de l'autor i obra: Sanctus JUDAS TADDAEUS, *Epistola*.

h

1a. *lb., inc.:* “(rúbrica) Incipit prologus in apocalipsis (*sic*) iohannis (*fi de rúbrica*). IOHANNES APOSTOLUS et euangelista a domino christo electus atque dilectus in tanto amore dileccionis...”.

lb., exp.: “... Et querebantibus laboris fructus a deo magisterii doctrina seruetur”.

2a. Identificació de l'autor i obra: ANÒNIM, *Argumentum in Apocalypsin Iohannis*.

4a. Catàlegs i bibliografia: BERGER 310, RB 834-835.

5a. Edició: PL 114, 709; WORDSWORTH, III, 407-408; *Préfaces* 261.

1b. Fol. 431ra, *inc.:* “APOCALIPSIS IOHANNIS tot habet sacramenta quod uerba...”.

“... multiplices latent intelligencie”.

2b. Identificació de l'autor i obra: HIERONYMUS, *Epistola ad Paulinum LIII*.

4b. Catàlegs i bibliografia: BERGER 311, RB 829.

5b. Edició: PL 28, 146; WORDSWORTH, III, 409; *Préfaces* 7.

1c. *lb., inc.:* “(rúbrica) Item alius prologus (*fi de rúbrica*). OMNES qui pie uolunt uiuere in christo, sicut ait apostolus pdersecucionem patientur...”.

Fol. 431rb, *exp.:* “... Apocalipsis ihesu christi sub audis hec est, sicut in aliis uisio ysaie hec est et parabole salomonis (*sic*)”.

2c. Identificació de l'autor i obra: GILBERTUS PORRETANUS, *Prologus Apocalypsis*.

4c. Catàlegs i bibliografia: BERGER 320, RB 839.

5c. Edició: *Préfaces* 262-263.

1d. *lb., inc.:* “(rúbrica) Incipit liber Apocalypsis (*fi de rúbrica*). Apocalypsis ihesu christi quam dedit illi deus palam facere seruis suis et oportet fieri cito, et significauit mittens per angelum suum seruo suo iohanni...”.

Fol. 437rb, *exp.*: "... Dicit enim qui testimonium perhibet istorum. Etiam ecce uenio cito. Amen. Veni domine ihesu. Gratia domini nostri ihesu christi cum omnibus uobis. amen".

2b. Identificació de l'autor i obra: *Apocalypsis*.

i

1. Folis 437va-476ra. Fol. 437va, *inc.*: "(*rúbrica*) Incipiunt interpretaciones hebraicorum (*sic*) et I^o a nominibus habentibus a post a (*fi de rúbrica*). Aaz: apprehendes (*sic*) uel apprehensio...".

Fol. 476ra, *exp.*: "... Zuzim: consiliantes eos uel consiliatores eorum. | Expliciunt interpretationes hebraicorum | nominum secundum remigium. deo gracias. alleluia".

2. Identificació de l'autor i obra: [Pseudo-REMIGI D'AUXERRE] STEPHANUS LANGTON, *Interpretationes hebraicorum nominum*.

4. Catàlegs i bibliografia: RB 7703, 7708, 7709.

j

Per a tot el manuscrit:

4. Catàlegs i bibliografia: J. MIQUEL ROSELL, *Manuscritos bíblicos y litúrgicos de la Biblioteca Universitaria de Barcelona*, dins "Estudios Bíblicos", VII (1948), 264-269; MIQUEL I ROSELL, II, núm. 762, pàg. 308-314; J. DOMÍNGUEZ BORDONA, *Manuscritos con pinturas*, I, Barcelona 1933, núm. 96, pàg. 54, lám. 62; T. AYUSO, *Elementos extrabíblicos de la Vulgata*, dins "Estudios Bíblicos", II (1943), 133-187; J. DOMÍNGUEZ BORDONA, *Miniatura*, dins "Ars Hispaniae. Historia Universal del Arte Hispánico", vol. XVIII, Madrid 1962, pàg. 214 i fig. 289; P. BOHIGAS, *La Ilustración y decoración del libro en Cataluña. Contribución al estudio de la historia de la miniatura catalana. Gòtico y Renacimiento II*, Barcelona, Asociación de Bibliófilos de Barcelona 1967, pàg. 99-101, 155 i fig. 181; Joaquín YARZA, *La Ilustración del Antiguo Testamento en la última Edad Media Española*, dins "V Simposio Bíblico Español. La Biblia en el arte y en la literatura", vol. II, València 1999, 37; Josefina PLANAS I BÀDENAS, *La ilustración del libro en el gòtic català*, dins "L'Art Gòtic a Catalunya. Pintura...". Barcelona, Enciclopèdia Catalana 2006, 308-309.

IV. ESCRITURA

1. Caixa d'escriptura: a) fol. 1-7: 245×320 , a columna tirada i a dos corondells desiguals, de 68 línies.

b) Fol. 8-9: 182×260 , a columna tirada, de 55 línies a pàgina plena.

c) Fol. 11-476: 217×322 , a dos corondells, de 51-55 línies.

2. Tipus de ratllat: a) Fol. 1-7: sis línies de justificació verticals, dues d'horizontals, escriptura de justificació a justificació i de justificació a justificació. UR = 4, 7. Impaginació del fol. 5r: $20 + 5 + 109 + 12 + 100 + 5 + 7 \times 22 + 5 + 318 + 5 + 20$.

b) Fol. 8-9: Quatre línies de justificació horitzontals, dues de verticals, escriptura de justificació a justificació. UR = 4, 7. Impaginació del fol. 9r: $10 + 5 + 13 + 5 + 173 + 5 + 30 + 5 + 25 \times 12 + 5 + 20 + 333 + 5 + 35$.

c) Fol. 11-476. Deu línies de justificació verticals, sis d'horizontals, a dos corondells, escriptura de justificació a justificació i de justificació a justificació. UR variable. Impaginació del foli 17r: $12 + 5 + 12 + 5 + 76 + 17 + 72 + 5 + 30 + 5 + 24 \times 15 + 5 + 17 + 250 + 40 + 5 + 35$.

3. Tipus de lletra i mans: escriptura gòtica librària, atapeïda, adés una mica dextrogira, adés més dreta, adés més gran, d'una mateixa mà.

4. Reclams horitzontals.

5. Decoració. Es poden distingir dos programes decoratius distints: el primer abasta les *Genealogies* i el pròleg de sant Jeroni, i el segon és el del text bíblic pròpiament dit. Les caplletres constitueixen el punt comú dels dos programes.

Els folis 2-7 són consagrats a l'arbre genealògic de Crist. Les grelles de l'arbre són línies gruixudes, blaves i daurades, disposades en ventall a partir d'una gran línia blava que omple l'intercolumni. En aquests folis inicials es compten tres medallons amb miniatures al fol. 2r, un diagrama al foli 3rb, tres medallons amb miniatures al fol. 4r, un altre diagrama al fol. 6ra, i quatre medallons amb miniatures al fol. 7r. Els tres medallons del fol. 2r contenen les escenes de la creació d'Eva, la menja del fruit de l'arbre prohibit i l'expulsió d'Adam i Eva del Paradís. El diagrama del fol. 3rb, sense cap altra imatge que la tenda del tabernacle, organitza les dotze tribus d'Israel entorn del tabernacle de l'Aliança. Els medallons del fol. 4r contenen imatges de Jessè ajagut al llit, el rei David amb l'arpa a les mans i el rei Salomó assegut al tron amb corona i ceptre; possiblement són els millors medallons, artísticament parlant, de tota la sèrie. Al fol. 6ra hom ha representat la ciutat de Jerusalem en forma d'un gran cercle que en conté

sis d'interiors, i un setè central, amb dibuixos de llocs sants de la ciutat; al cercle central es concentren els espais de reis i sacerdots. Els medallons del foli 7r contenen el naixement de Crist, Crist assegut en un tron de majestat (i la llegenda *predicans*), Crist a la creu amb Maria i Joan, i l'escena de la Resurrecció. En tots aquests medallons la figura humana hi és representada amb vivacitat i en perspectiva. L'artista que els va fer pensava en l'estil flamenc de representació de les coses sagrades.

Els medallons més petits, tradicionals en les genealogies, encerclats alternadament en or i amb color blau i organitzats en columnes i en grumolls arraimats o en cercles, se sostenen en les grelles daurades que surten de la barra que, com hem dit, omple l'intercolumni i és d'un blau marí contundent. A l'interior de la barra també hi ha d'altres medallons petits. Tots plegats contenen els noms dels antenats de Crist. Al fol. 2r n'hi ha 36; al fol. 2v, 57; al fol. 3r n'hi ha 41; al fol. 3v, 40; al fol. 4r n'hi ha 18; al fol. 4v, 31; al fol. 5r n'hi ha 59; al fol. 5v, 31; al fol. 6r n'hi ha 57; al fol. 6v, 36; al fol. 7r n'hi ha 54.

Cal esmentar que la informació transmesa pels diagrames dels fol. 3 i 6 no té res a veure amb la genealogia i respon més aviat a l'afany de l'editor, del copista o de la tradició textual del nostre manuscrit per enriquir amb elements novells un text que tradicionalment es prestava a la incorporació de materials provinents de l'erudició universitària.

Al fol. 11r comencen els pròlegs de sant Jeroni; la pàgina és orlada i conté una gran inicial de quinze línies d'altura, amb la miniatura de sant Jeroni escrivint la traducció llatina de la Bíblia dita després Vulgata, vestit de cardenal, amb trets de la cara molt aconseguits, treballant en un pupitre situat sobre una taula llarga a manera de caixa, oberta pel cantó on el sant treballa assegut, amb el lleó sota el costat dret de la taula, sobre un fons d'enflocadura daurada. Sobre la taula hi ha escampats tres manuscrits amb llurs tancadors i estris d'amanuense.

Segons Josefina Planas Bàdenas, la miniatura de sant Jeroni del foli 11r presenta analogies amb l'única il·lustració que embelleix el fol. 3 del ms. 168 de la mateixa BUB, que conté uns *Opuscula* de sant Jeroni: una altra representació del sant, vestit de cardenal. Aquest darrer ms., del pas del segle XIV al XV, va pertànyer als franciscans i prové del convent de sant Francesc de Paula, de Barcelona.

La mateixa autora ha remarcat "analogies formals a més d'un tractament iconogràfic comú" entre el primer programa iconogràfic del nostre ms. i el foli inicial de cadascun dels dos manuscrits de la Bíblia en català (BNF, ms. esp. 2-4; BL, Egerton 1526) i encara amb el ms. esp. 5 de la BNF, acabat de

copiar per Antoni Satorra el 1461. Orles, lletres inicials i medallons de gran vistositat, amb escenes del cicle de la creació i de la vida de Crist, on es detecta la intenció de fugir de la representació plana i assolir la perspectiva, són trets comuns en tots aquests manuscrits, sense que es pugui parlar clarament ni de filiació estricta ni d'origen comú en un taller o escriptori.

El segon programa decoratiu comença amb el text bíblic pròpiament dit. El fol. 14v, abans del *Gènesi*, és miniaturat de dalt a baix. Sobre un fons negre i vermell, una composició densa de rulls dibuixats amb or aguanta sis medallons simètrics, a l'interior dels quals es representa la creació de la llum, la del firmament, la separació de les aigües i l'emergència de la terra, la creació del dia i de la nit, la creació dels peixos i d'Eva. Un setè medalló, a peu de pàgina, representa una *Maiestas Domini*, el Crist triomfant assegut en una banqueta dins màndorla amb els colors de l'arc de sant Martí; la màndorla és inscrita dins un cercle sembrat d'estrelles, amb el sol i la lluna als costats. L'estil de les composicions és tradicional, de composició més aviat plana, però s'hi detecten aires d'influència francoborgonyona, amb perspectives amb prou feines insinuades. En la seva meitat inferior, la miniatura ha patit quatre minves de pintura. Cal remarcar que és l'única pàgina miniada de tot el ms.

Orles florals acolorides als fol. 11r, 14v, 15r, 101v, 102r, 114r, 200v, 222r, 252r, 317v, 327v, 352v, 392v i 430v; orla interlineal al fol. 18v, totes d'estil també tradicional, influït per la il·lustració parisenca. Les orles dels folis 14v-15r, inici del *Gènesi*, enquadren tota la pàgina.

Les inicials dels diversos llibres bíblics són d'enflocadura, en or brunyit, sobre superfície acolorida amb llaços i volutes mats, moltes amb orles que les envolten al cim i al costat esquerre, o només al cim i només al costat esquerre, als fol. 32r, 46v, 56v, 70v, 83rv, 100r, 101v, 102r, 114r, 123r, 144r, 153v, 165v, 166r, 169v, 174r, 179rv, 182v, 187r, 191rv, 200rv, 203v, 205r, 207r, 209r, 211v, 213v, 216r, 221v, 222r, 229r, 231v, 233r, 238rv, 251v, 252r, 267v, 268r, 286r, 287v, 288r, 290r, 307rv, 314v, 315r, 317rv, 318v, 319r, 320v, 321rv, 322rv, 323v, 324rv, 325rv, 326rv, 327rv, 328r, 330v, 331rv, 332rv, 333r, 343r, 351rv, 352rv, 363v, 370v, 371r, 382rv, 391v, 392rv, 396v, 400v, 403v, 405r, 406rv, 407r, 408r, 409rv, 410v, 411v, 412rv, 415rv, 426r, 427r, 428r, 429r, 430rv, 431v, 436v, 475r.

Capitals generalment en or sobre fons acolorit alternen adesiara amb capitals blaves. Les capitals blaves tenen filigrana interior i antenes a l'esquerra, de color vermell; en les capitals daurades, quan en porten, les filigranes i antenes són de color lila. Hi ha força capitals en or sobre

fons acolorit i sense antenes, disseminades entre les altres sense un ritme aparent. En el llibre dels Salms, fol. 200v-211r, cada salm comença amb una capital que pot ésser de qualsevol dels tipus que hi ha al ms. (en or amb filigrana i antenes de color lila, en or sobre fons acolorit, blava amb filigrana vermella, [inicial d'enflocadura petita]), i cadascun dels versets de cada salm té una capital petita, alternadament d'or amb tocs de filigrana lila i blava amb tocs de filigrana vermella. En els altres llibres cada verset comença amb una majúscula amb tocs de groc. Les xifres dels capítols de cada llibre, escrites evidentment en lletres romanes, són alternadament daurades i blaves, amb tocs de filigrana lila en el daurat i de filigrana vermella en el blau.

Hi ha rúbriques. No hi ha calderons, substituïts pel toc de color groc de les majúscules inicials de cada verset.

És evident que en la decoració d'aquesta Bíblia hi ha hagut el criteri de concentrar els millors recursos en les *Genealogies* del primer plec, en les orles del primer pròleg de sant Jeroni, de l'inici del *Gènesi* i de *Mateu*, i en la miniatura inicial del fol. 14v, amb els sis medallons de la Creació i el setè del Pantocràtor. Sembla que, bo i tractant-se d'un exemplar solemne i ric, la confecció del text bíblic ha estat presidida per un afany de no estirar més el braç que la màniga. Comparada amb la resta de Bibles medievals conservades avui a Catalunya, ni s'arreglera amb el grup de més qualitat, en què la decoració és més profusa, ni té res a veure amb les Bibles executades, per dir-ho suaument, amb criteris d'economia estricta. La confecció del nostre ms. indica un comitent amb recursos, però també cautelós. No hi ha lletres caudades, no hi ha *drôleries*, no hi ha tampoc senyals heràldics, ni cap representació d'un sant o santa vinculada d'alguna manera amb el comitent, ni cap anotació o emblema de pertinença a una biblioteca, a una família o a un individu. Una certa contenció és la regla en aquesta Bíblia, tanmateix notable. Som realment lluny d'una Bíblia bolonyesa, d'un gran exemplar parisenc, o simplement d'un gran encàrrec. Acaba imposant-se una certa impressió d'austeritat i de vaques flaques. Una impressió que s'avé amb l'etapa històrica de la segona part del segle XV, tal com es va viure a la Catalunya en crisi, caòtica, convulsa, arrauxada i d'escreix immersa en una guerra civil.

6. Notes: No n'hi ha.

9. Copista únic.

10. Revisions i correccions als fol. 11v, 12r, 14v, 20r, 52v, 80r, 83v, 85rv, 88v, 89v, 92r-94v, 100r, 129r, 144r, 245r, 275r, 374r, 375v-376r, 381r, 386r, 387r, 391r, 405r, 409r, 435r.

11. Antigues signatures: 1-1-13, B-272.

12. Notícies històriques. Com s'ha vist, BUB ms. 762 conté les *Genealogies*, arbre genealògic que va d'Adam a Crist, amb les branques ascendents, descendents i col·laterals pròpies del gènere.

Segons T. AYUSO, *Elementos extrabíblicos de la Vulgata*, dins "Estudios Bíblicos", II (1943), 153, hi ha vuit manuscrits hispans dels més antics que presenten les *Genealogies* i només quatre les presenten de manera completa. Els altres manuscrits en què falten són d'influència isidoriana. Aquestes *Genealogies*, doncs, no tenen res a veure ni amb sant Jeroni, ni amb Isidor ni amb el pseudo-Isidor, ans cal adscriure-les a sant Peregrí (s. V), bisbe i autor d'una recensió de la Vulgata. A partir de la *Vetus Latina* i d'un *Liber Genealogus*, escrit al nord d'Àfrica durant la primera meitat del segle IV, ben abans de l'aparició de l'obra de sant Jeroni, Peregrí va amalgamar dades escripturístiques, de la tradició i de la història profana fins a arribar a la forma en què ara coneixem les *Genealogies*, bo i deixant de banda en aquest moment els problemes que planteja la seva tradició textual.

Ara bé, contra el que havia suposat Ayuso, el nostre manuscrit transmet les *Genealogies* de Pere de Poitiers, de manera que en aquest punt cal que el separem de la tradició hispànica dependent poc o molt de sant Peregrí. En canvi, és remarcable la supervivència en el nostre ms. del pròleg a les epístoles paulines atribuït precisament a Peregrí ("*Prologum subter*", en el nostre ms. "*Prologum subiectum*"). El pròleg conviu amb dos pròlegs atribuïbles a Pelagi, un a Priscil·lià, un de marcionita i un altre d'anònim. De manera que la tradició hispànica no s'ha pas esbravat del tot en aquesta Bíblia barcelonina.

La llista del llibres bíblics del fol. 8r conté l'epístola paulina als Laodicencs després de les dues als Tessalonicencs, però aquella no ha estat inclosa al text. L'esment d'aquesta lletra no canònica traspuja un cert arcaisme.

Els altres elements extrabíblics que encapçalen el volum i els pròlegs de cada llibre bíblic són força estandarditzats. El cànon o *divisio* dels llibres bíblics és normal, sense afegits ni omissions cridaneres, i en els pròlegs només hi ha alguna particularitat: en *Abdies* una glossa a l'*Explanatio in Abdiam* anònima ha passat a convertir-se en pròleg segon. També és fins a un cert punt normal la desaparició dels *Capitula* dels diversos llibres bíblics. Les taules específiques i llarguíssimes d'aquests resums bíblics han estat substituïdes per l'índex escarrit del fol. 8ra. Sembla que els textos de la *Divisio bibliae* i del *De ordine lectionum Bibliae per annum* del nostre ms. són compartits per molt pocs exemplars, un d'Ívrea i un d'Uppsala respectivament, per bé que aquesta dada s'ha de prendre amb les reserves del cas.

Altrament, el ms. correspon a un estadi tardà de la Vulgata, en el qual els pròlegs s'han desplegat majestuosament respecte d'estadis anteriors, fins al

punt d'incorporar una glossa. El nostre exemplar, doncs, no ha pas deixat de seguir el corrent d'acumulació d'elements extrabíblics que caracteritza la còpia de la Bíblia durant tota l'edat mitjana, corrent aturat en sec per la Reforma.

V. CONCLUSIÓ

1. Estat de conservació correcte.

2. Datació: J. Miquel i Rosell la fa del segle XIV; Bohigas opina que s'ha de situar en la segona meitat del segle XV. Atès el que hem dit en l'apartat de la decoració, seríem més aviat d'aquesta darrera opinió.

3. Origen català, potser barceloní.

4. Propietaris i procedència: la segona signatura recollida indica que prové del convent de Sant Josep de caputxins descalços. Atès que els caputxins arribaren a Barcelona el 1578, és evident que els cent anys anteriors el nostre ms. era en unes altres mans. No havent-hi cap indicatiu controlable que l'hagués posseït un altre orde religiós, un noble o algú que volgués subratllar l'excel·lència de la seva persona o de la seva família, no hi ha més remei que pensar en un comitent i propietari de la bona burgesia de Barcelona, segurament devot, discret, amb ganes de passar desapercbut. D'un hipotètic comitent així, sobretot si els seus descendents se li assemblaven una mica en l'aspecte devocional, el viatge del ms. cap als caputxins era una opció plausible.

VI. A TALL DE CLOENDA: PROBLEMES I PERSPECTIVES

Llevat d'aquesta dada, és a dir, que els caputxins van posseir el ms., és encara impossible fer conjectures sobre el o els tallers on el nostre exemplar va ser confeccionat. En aquest aspecte, fins al dia d'avui no han estat superades del tot les observacions que feia Pere Bohigas l'any 1974: "*... nous manquons encore de travaux analytiques qui nous fournissent les moyens de fixer avec plus de rigueur les attributions et les dates, que nous déterminons trop souvent sur des impressions personnelles et changeantes. Étudier analytiquement les éléments de l'écriture et de l'enluminure s'impose dès à présent pour parvenir, s'il est possible, à déterminer les habitudes et les routines des copistes et des enlumineurs, les routines des scriptoria en un...*".¹¹

¹¹ Pere BOHIGAS, *Les derniers temps de l'enluminure romane en Catalogne: la transition en gothique*, dins "Les Cahiers de Saint Michel de Cuxa", 1974, pàg. 43.

Val a dir que, almenys en la part iconogràfica, des del 1974 fins avui s'ha treballat molt més que no s'havia fet abans de mitjan s. XX. És cert que encara manquen els estudis tècnics entorn de l'escriptura i de la miniatura que reclamava Bohigas. Aquests estudis no poden consistir en monografies sobre elements aïllats, ans haurien d'orientar-se a la constitució de catàlegs formals, segurament molt especialitzats: escriptures, filigranes, tècniques de la miniatura. En aquest moment, tenim a la nostra disposició col·leccions de material paleogràfic útils i completes, encara que en general els seus compiladors s'han concentrat a estudiar els tipus de lletra, amb independència de la decoració que l'acompanya i de la tria específica de determinats tipus de lletra per a la confecció dels diversos tipus de manuscrits: jurídics, mèdics, teològics, bíblics i litúrgics. No totes les lletres són aptes per als mateixos usos i gèneres libraris! En el futur, doncs, caldrà procedir a estudiar separatament les tipologies de lletres emprades en la còpia de llibres de dret, de medicina, de teologia, i ja no diguem de la Bíblia, amb estudi de la decoració o de la falta de decoració respectiva. Aquest és el conjunt d'elements que Pere Bohigas estigmatitzava com una llacuna de la catalanística, i no ha estat pas eixugada.

Deixant ara de banda les bases de dades en curs d'elaboració sobre fons manuscrits específics, com és ara BITECA, cada dia més riques de tota mena d'informació, i altres bases que no vénen al cas, cal reconèixer que darrerament ja es comencen a percebre resultats atenedibles en alguns dels aspectes reguats per Bohigas i Balaguer.¹² D'una manera significativa s'ha continuat treballant en la documentació referent a la producció de manuscrits a Catalunya, iniciada amb força per Madurell i Rubió i Ors. Gràcies als treballs d'exhumació de documents d'arxiu notariais duts a bon terme aquests darrers anys per Josep Hernando i Delgado, comencem a tenir algunes dades precises. Les dades, com és natural, es dispersen en una constel·lació de notícies de tota mena, que ara no es podria pensar ni tan sols a resumir. Però segurament no seria correcte deixar de recollir el que fan saber a propòsit de la confecció de la Bíblia.

Els protocols notariais barcelonins del segle XV informen que de 1401 a 1496 a Barcelona només hi ha documentada l'escriptura d'una sola Bíblia. El

¹² Esmentarem únicament, perquè és un treball sintètic, el capítol *El llibre* de l'obra "L'art Gòtic a Catalunya. Arts de l'objecte", Barcelona, Enciclopèdia Catalana 2008, 342-367, a cura de Jesús Alturo i Perucho i Gaspar Coll i Rosell.

comitent o destinatari és Pere Saragossa, llibreter de Barcelona. L'escrivent és Galceran Fortià. El moment cronològic gravita entorn del 8 de novembre de l'any 1470. El preu de la còpia són 11 lliures barceloneses. El lloc on la Bíblia és escrita és la presó del Castell Nou; allí era detingut Galceran Fortià, i les onze lliures de la còpia corresponien als drets de carcellatge que havia de pagar el pres.¹³

Som conscients que no es pot afirmar que aquestes dades siguin representatives d'una situació general, abans d'haver estat contrastades mitjançant un escorcoll més generalitzat dels arxius dels notaris de tot Catalunya i àdhuc de tota la corona d'Aragó. Sí que les dades són significatives pel que fa a Barcelona. De bell antuvi sobta que en un arc de cent anys només hi hagi documentat l'encàrrec d'una sola Bíblia. Sobta menys que l'encàrrec provingui d'un llibreter que sembla fer d'estacionari (= editor), puix que el 12 de maig del 1460 reconeixia deure a l'hereu d'un mercader difunt 22 lliures i 25 sous, part del preu de paper comprat.¹⁴ Sobta del tot, tanmateix, que la Bíblia fos escrita a la presó i per pagar els drets de carcellatge. Per sort, en la documentació consta que Galceran Fortià era escrivent d'ofici; escrivent ras i prou, altrament hom hauria fet constar la seva qualitat d'escriptor de lletra rodona o de lletra formada o d'il·luminador. Per tant, Pere Saragossa no va fer l'encàrrec a la babalà, sinó que aprofitava el destret d'un professional de l'escriptura per obtenir una Bíblia a un preu que es pot presumir avantatjós.¹⁵

Pere Saragossa, doncs, tingué un client real o presentit que s'interessà per un exemplar de la Bíblia, si ja no és que ell mateix fos aquest client.

¹³ Josep HERNANDO I DELGADO, *Del llibre manuscrit al llibre imprès. La confecció del llibre a Barcelona durant el segle XV. Documentació notarial*, dins "ATCA", 21 (2002), 294-295 i 444-445.

¹⁴ *Id.*, *ib.*, 423-424.

¹⁵ Ho deduïm del fet que l'any 1350 el lector de teologia del convent de predicadors de València, fra Guillem Anglès, va haver de fer captes per adquirir una Bíblia, en ajut de la qual cosa el bisbe ordenà que li fossin lliurades 16 lliures: cfr. o.c. en la nota 11, pàg. 352. A part del problema de la devaluació de la moneda, el contrast entre els preus de les dues Bibles és notable, bo i entenent que les 11 lliures cobrades per Fortià no cobrien la tasca decorativa ulterior ni la relligadura del còdex. Tampoc no es diu que les 16 lliures del bisbe de València fossin suficients per sufragar totes les despeses de la Bíblia dels dominicans. De fet, l'element material més car per confeccionar una Bíblia era el pergami. S'ha pogut calcular que per escriure una Bíblia semblant al nostre ms. calia la pell d'unes 250 ovelles; essent el nostre ms. de vitel·la, van ser necessàries unes 150 pells de vedell. Aquesta era la partida més onerosa en l'operació de còpia, molt més que el treball de còpia i d'il·luminació: cfr. Jesús ALTURO I PERUCHO, *Corpus Biblicum Medii Aevi Cataloniae. Codices, fragmentos, membra disiecta y referencias librarias. Una primera aproximación*, dins "Memoria Ecclesiae", XXXVIII (2013), 94.

No consta que aquella Bíblia fos en llatí o en català, ni si era escrita sobre paper o sobre pergamí. L'exemplar va ser copiat a la presó ocasionalment. Ens inclinàrem a pensar que l'escriptor Fortià va escriure el text i que uns altres artesans especialitzats s'encarregarien de la decoració, fos simple o complexa, encara que no n'hi ha cap prova. Reputem significatiu també que la confecció d'aquesta Bíblia fos un negoci entre laics, com hem insinuat més amunt per a la confecció del nostre ms., sense que això vulgui dir que hi hagi d'haver cap relació entre el nostre ms. i els negocis de Pere Saragossa amb Galceran Fortià. Com sigui, l'any 1470 (moment de guerra civil a Catalunya, amb Barcelona i la Generalitat pràcticament acorralades per les forces de Joan II) la presó del Castell Nou de Barcelona es convertí momentàniament en *scriptorium* d'una Bíblia.

Aquesta sola notícia tindria la virtut d'obrir en totes direccions l'horitzó del tema de confecció de manuscrits, inclosos els bíblics, al nostre país. Per sort, els darrers anys recerques distintes han obligat els erudits a prescindir de la idea del *scriptorium* entès a la manera dels grans *scriptoria* monàstics ben organitzats, on la còpia de llibres era un treball sistemàtic. La lectura dels colofons d'una gran part dels manuscrits catalans ha fornint dades sobre els copistes i s'ha vist que tan normal era la seva vinculació a un orde religiós o a la clerecia com la pertinença a organitzacions i xarxes de producció de llibres d'iniciativa laica privada. Al costat dels copistes eclesiàstics, hom troba notaris, estudiants i gent d'ofici dedicats a copiar manuscrits com a manera d'arrodonir guanys. Per desgràcia, són majoria els manuscrits que no diuen ni un mot sobre la persona que els copia, si prescindim de les fórmules estereotipades dels èxplícits de copista. En canvi, els arxius guarden informacions precioses, no treballades encara de manera sistemàtica, perquè no han estat escorcollats tots els fons notariais catalans, les quals poden orientar cap al coneixement pràcticament definitiu del món dels professionals de l'escriptura i facilitaran en el futur alguna forma d'accés i exploració estadística del món del llibre manuscrit i les seves particularitats.

De moment ha calgut donar estat a la idea que els *scriptoria* catalans són xarxes locals, grans o petites, constituïdes per tallers diversos, independents i especialitzats. Aquestes xarxes poden revestir tota mena de formes fixes i mòbils, incloses les personals, ocasionals i sorprenents, com es fa palès en el cas de Galceran Fortià copiant una Bíblia a la presó del Castell Nou de Barcelona. Ens estarem de ponderar els requisits purament materials que havien de fer possible el treball de Fortià: llum, taula, estris d'escriure, exemplar de còpia, estibes de pergamí o de paper, llumeneres, etc. A més de

la part material, Galceran havia de comptar amb (o comprar) l'aquiescència dels funcionaris públics de la presó i qui sap quin altre servei. Aquí i avui no es pot fer res més que apuntar el fet brut perquè reforci les dades dels contractes de confecció i venda de llibres que han estat exhumats fins avui.

Ben a desgrat nostre, no hem pogut precisar l'origen exacte del ms. bíblic BUB 762. Potser ens hem acostat una mica al medi que li va donar naixença. Estudis ulteriors serviran per dissipar les incerteses que avui no s'han pogut resoldre. De passada, s'ha confirmat un detall que a les Espanyes no hauria de sorprendre ningú: no hi ha cap inconvenient perquè d'una presó en surti un bon llibre.

[Recepció de l'article: 21-1-2015]
[Acceptació de l'article: 29-6-2015]

